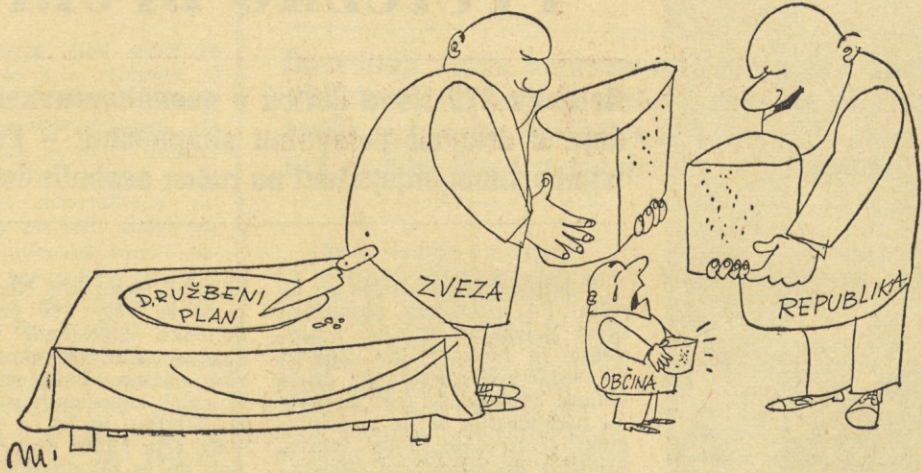

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 18. februarja 1965

Št. 7, leto XXII

OB RAZREZANEM KOLAČU

— Kaj se pa dereš — saj te nismo še nikoli pustili brez dobrih nasvetov in priporočil...
Karikatura: MILAN MAVER

Danes na
5. strani:

Skonstruirane
težave o tovarni

NEKAJ MISLI K SPREMEMBAM O ORGANIZACIJI IN FINANCIRANJU SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Ob nejasnih pristojnostih tudi obveznosti zbledijo

Spremembe in dopolnitve, ki so predložene glede sistema organizacije samoupravljanja in izvajanja službe socialnega zavarovanja v osnutku novega zakona, so izraz potrebe, da se organizacijski odnosi v tej dejavnosti uskladijo z načeli ustave in da v skladu s tem in novim zakonom o zavodih (ustanovah) dobe tudi zavodi za socialno zavarovanje status samostojne ustanove. To med drugim pomeni tudi financiranje te službe po načelu dohodka — po rezultatih dela, po njegovem obsegu in kvaliteti.

Dosedanji način samoupravljanja službe socialnega zavarovanja ne ustreza več doseženi stopnji našega razvoja. Glavni organ upravljanja v zavodih za socialno zavarovanje, to je upravni odbor, ima dejansko dve funkciji. Ker skupnosti socialnega zavarovanja v sedanjem sistemu nimajo posebne izvršilne organe, ima UO zavoda nujno pristojnosti, ki bi jih sicer imel tovrstni organ skupščine. Ta je tudi izvolila tri četrtine članov upravnega odbora, četrtino pa je izbrala delovna skupnost zavoda. Po drugi strani pa ima upravni odbor seveda tudi kompetence glav-

nega organa upravljanja delovne skupnosti v zavodu. V takem položaju je UO, v katerem je le četrtina zastopnikov delovnega kolektiva zavoda, potrjeval vrsto aktov, ki urejajo notranje odnose v zavodih, sprejemal sklepe o načinu zagotavljanja sredstev za delo zavoda, o sistematizaciji delovnih mest itd.

Taka organizacija samouprave v zavodih za socialno zavarovanje je povzročila, da je vsled prepletanja pristojnosti, kar je bilo pogojeno s tako imenovanimi mešanimi organi upravljanja, marsikdaj prišlo do različnih anomalij. Tako so

se zunanji predstavniki po potrebnem vmešavali v stvari, ki bi jih moral urejati kolektiv, na drugi strani pa so v nerednih primerih člani delovnega kolektiva zavodov, ki so bili v UO, po svoje vplivali na politiko predvsem zdravstvenega zavarovanja. Ni tako malo primerov, da je izvajanje politike skupščin v praksi dobilo povsem drugačno smer, ki pa so ji dali svoj pristanek tudi predstavniki javnosti. Ne glede na to, ali so ti predstavniki podlegli pod vplivom prakticistične strokovnosti ali pa vsled svoje premajhne razgledanosti in nezainteresiranosti, je neizpodbitno dejstvo, da so bile marsikdaj smernice skupščin komunalnih skupnosti zavarovancev v praktičnem izvajanju dokaj izmaljene. Za tako delo pa je dal pristanek tudi tisti del predstavnikov javnosti v UO zavodih, ki je bil poklican, da bedi nad uresničevanjem politike skupščin.

DOHODEK PO DELU OSNOVA ZA DELITEV

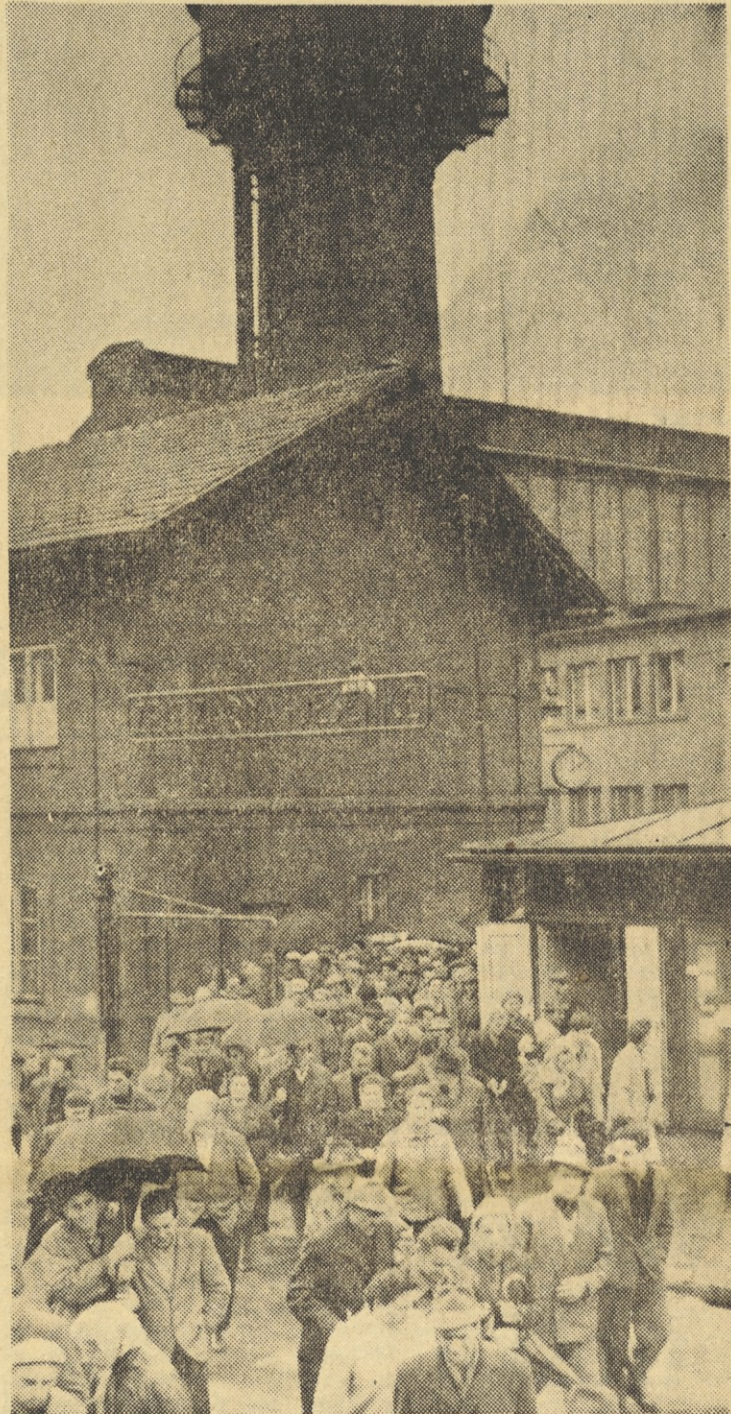
Razen vsega tega pa taka organizacija samouprave v zavodih za socialno zavarovanje ni združljiva z ustavnimi pravicami, ki bi jih morali imeti delovni ljudje tudi v ustanovah oziroma zavodih. Predlagane spremembe naj bi zagotovile delovnim kolektivom v zavodih polno samoupravno pravico s svetom zavoda kot njegovim glavnim organom.

V skladu s takimi novimi odnosi pa naj bi tudi financiranje zavoda kot strokovne služ-

be za neposredno izvajanje socialnega zavarovanja zasnovali na načelu dohodka. Namesto dosedanjega režijskega dodatka, ki je pritekal avtomatično po številu zavarovancev in tako ne glede na opravljeno delo zagotavljal sredstva, bo višina sredstev, ki jih bo zavod prejel, odvisna od opravljenega dela oziroma programa. Pogodbeno sodelovanje zavoda bo temeljilo na konkretnih programih, ki jih bodo izdelali v sporazumu s skupnostjo in ki bodo prilagojeni potrebam in možnostim. Seveda pa bo tako sodelovanje nujno zahtevalo objektivizacijo meril, če bomo hoteli, da bo sistem financiranja te službe uspešen in v prid zavarovancev. Vsekakor pričakujemo, da bo dohodek zavoda, ki bo mnogo bolj kot doslej odvisen od vrste, obsega dela in kvalitete dela, omogočil tudi pravičnejšo notranjo delitev po delu, kar bo nedvomno vplivalo na kvaliteto službe, na njen strokovni dvig.

RAZMEJENE PRISTOJNOSTI BODO POVEČALE ODGOVORNOST

Toda, ali ima lahko tak novi organ upravljanja v zavodih, to je svet zavoda, v uresničevanju odlokov in smernic skupščin skupnosti socialnega zavarovanja in v upravljanju s sredstvi skladov takšne pristojnosti, kakršne ima UO zavodov pri sedanjih organizacijah. Nedvomno je, da jih ne more imeti, ker bo poslej to zgolj upravni organ delovne skupnosti zavoda. Skupščine skupnosti socialnega zavarovanja kot oblika samo-

OB DVEH

FOTO: M. SPAROVEC

uprave zavarovancev pa morajo dobiti svoje izvršilne organe (po predlogu zakona izvršne odbore), ki jih bodo izvolile med svojimi člani.

Izvršni odbori naj bi skupščinam skupnosti predlagali programe dejavnosti socialnega zavarovanja, predloge finančnih planov in zaključnih računov skladov teh skupnosti, splošne akte o izvajanju socialnega za-

varovanja, osnove za sklepanje pogodb z zdravstvenimi zavodi, hkrati pa bi naj spremljali, kako lahko zavarovanci svoje pravice uveljavljajo, ali se pogodbe z zdravstvenimi zavodi sklepajo v skladu s smernicami skupščin itd. Na ta način bi skupščina skupnosti preko svojega izvršnega odbora tako rekoč stalno bedela nad tem, ka-

(Nadaljevanje na 3. strani)

POKOJNINE

Ali določbe novega pokojninskega zakona niso v skladu z ustavnimi načeli ali pa morda samo administrativno — prakticistične razlage vsebinsko izkrivljajo napredna zakonska določila.

To vprašanje se mi je vsililo ob objavi, da se morajo upokojeanci, ki še delajo, pa imajo manj delovne dobe kot 40 (moški) oziroma 35 (ženske) let, odločiti do 1. marca ali bodo obdržali pokojnino in zapustili kakršnokoli delo ali pa se bodo odločili za zaposlitev in izgubili pokojnino. Torej velja to obvestilo tudi za tiste, ki so po starem zakonu izpolnili vse pogoje za polno pokojnino. Objava, ki se ne opira na nikakršno konkretno določbo novega zakona, ki nič ne precizira, je zmeda delovne kolektive, razburila upokojeance in vse, ki so novemu zakonu zaupali. Nihče se ni nadejal, da bo možno z dodatnimi pojasnili zakonskih določil vzeti nekaj, kar je že pridobljeno.

Ob tem gre za nekaj bistvenih stvari, ki jih je treba postaviti na pravo mesto. S tem, ko je novi zakon čvrsto postavil načelo, da so pravice iz pokojninskega zavarovanja odvisne tudi od dobe vlaganja v sklade, je pokojninska osnova odmerjena v različnih odstotkih od povprečnih osebnih dohodkov določenega obdobja. 85 odstotkov od osebnih dohodkov za 40 oziroma 35 let in 75 odstotkov za 35 oziroma 30 delovnih let.

S tem pa, ko je zakon postavil odstopno odmerjanje pokojninske osnove v soodvisnosti z dolžino vlaganja v sklade, skratka z delovno dobo, pa ni nikjer in v nobenem določilu rečeno, da lahko upokojeance, ki so zadovoljili določila prejšnjega zakona v polni delovni dobi za uveljavitev pokojnine obravnavamo kot kategorijo predčasno upokojenih. Nikjer ni določila, da jih moramo izravnovati s tistimi, ki bodo šli v pokoj po sedanjem zakonu, ko je za polno pokojninsko osnovo potrebnih 40 oziroma 35 delovnih let.

Ekonomsko smo za sklade postavili jasne odnose in pokojninska osnova po prejšnjem zakonu je 10 odstotkov nižja od polne pokojninske osnove po novem zakonu. To so ekonomski odnosi! Nikakor pa nimajo pravice začeti z novim zakonom tretirati prejšnje polne starostne upokojeance kot predčasne z vsemi posledicami. Za vse morajo veljati enake ugodnosti, in sicer, da se zavarovancu, ki je uveljavil polno starostno pokojnino, ta izplačuje tudi, če opravlja poslej kakršnokoli delo. Seveda z dopolnilom za tiste, ki so se polno upokožili po starem zakonu, da se odločijo sami, ali bodo še delali in uveljavili ponovno odmero pokojnine po treh letih, ali pa se bodo zadovoljili s sedanjo pokojnino.

Ob koncu še to: ali lahko organ državne uprave ali strokovna služba samostojno daje k zakonom razlage, ki bistveno posegajo v njegove intencije? Je mogoče vrednotiti zadevno pojasnilo kot strokovno tehnično obliko ostvarjenja zakona in zato ni treba o tem informirati skupščinskih organov, ki so zakon sprejemali? Če obstaja tako pojmovanje, potlej je upravičen dvom, da bo naša praksa skladna s progresivnimi načeli, ki jih sprejemamo.

PRISPEVEK K RAZPRAVI O ODNOSIH V ELEKTRODVIGALU, LJUBLJANA

»Kaj pa smo mi, delavci?«

Govorili smo o dejavnosti njihovih organov samoupravljanja in družbenih organizacij v podjetju. Najprej — na občinskem sindikalnem svetu, potem v njih podjetju, s predstavniki samoupravnih organov, in končno na sestanku, ki se ga je lahko udeležil sleherni proizvajalec in na katerem je lahko vsak povedal svoje mnenje.

Na dnevnem redu naših razgovorov je bila samo ena točka. »Kakšni so odnosi v podjetju in zakaj so taki, kot so?«

Zapisal bom nekaj njihovih izjav in odlomkov iz gradiva, ki so ga pripravili iz zapisnikov, ki so jih tamkaj prebrali, pripomb, pritožb in želj, da bi se, kot so rekli, »stvar uredila«.

Vendar z edino željo, da bi se »stvar res uredila«.

ZA KAJ GRE

Najprej so mi povedali (pa naj sem govoril s komerkoli, ki v tem podjetju deluje, ali pa ga pozna), da so notranji odnosi v njihovi delovni organizaciji že dolgo let zelo slabi.

Januarja letos je občinski sindikalni svet Ljubljana-Center zapisal v svojem poročilu (potlej), ko so ga številni ljudje iz omenjenega podjetja informirali, kaj se pri njih dogaja in

Nekaj vodilnih ljudi se prepira, proizvajalci, ki so po ustavi dolžni in imajo pravico, da upravljajo, pa stojijo ob tem križem rok in čakajo, kdo izmed vodilnih bo zmagal. Tovariši, ki jim pravimo vodilni, so vsi vsak zase pridobili na svojo stran nekaj ljudi in zdaj se gredo »to stran« in »nasprotno stran«, pa so pravzaprav vsi enako družbeno odgovorni za dobro upravljanje s sredstvi, ki jim jih je družba zaupala. Ker so ti problemi doma tudi drugod, ne samo v ELEKTRODVIGALU (ki je po številu zaposlenih majhno podjetje, po bruto dohodku pa, skoraj bi dejal, veliko), bom skušal zapisati nekaj besed o vzrokih in posledicah njihovega spora.

ko je te izjave preveril), naslednje:

»Vodilni se med seboj prepirajo in si očitajo različna nedovoljena dejanja in ukrepe nasproti delavskemu svetu in upravnemu odboru, ker ima direktor nezdružene odnose, jih jemlje bolj formalno; podjetje ima dokaj nejasno perspektivo, obveščnost kolektiva o gospodarjenju je pomanjkljiva, mnogo v samoupravnih organih in v izvršnem odboru sindikalne podružnice so nezainteresirani

za odločnejše reševanje problemov in podobno.«

V začetku februarja 1965 pa sta predsednik delavskega sveta in predsednik upravnega odbora poslala predsedniku občinskega sindikalnega sveta pismo, v katerem sta v glavnem govorila o vzrokih, ki so po njunem mnenju povzročili tako imenovani notranji spor.

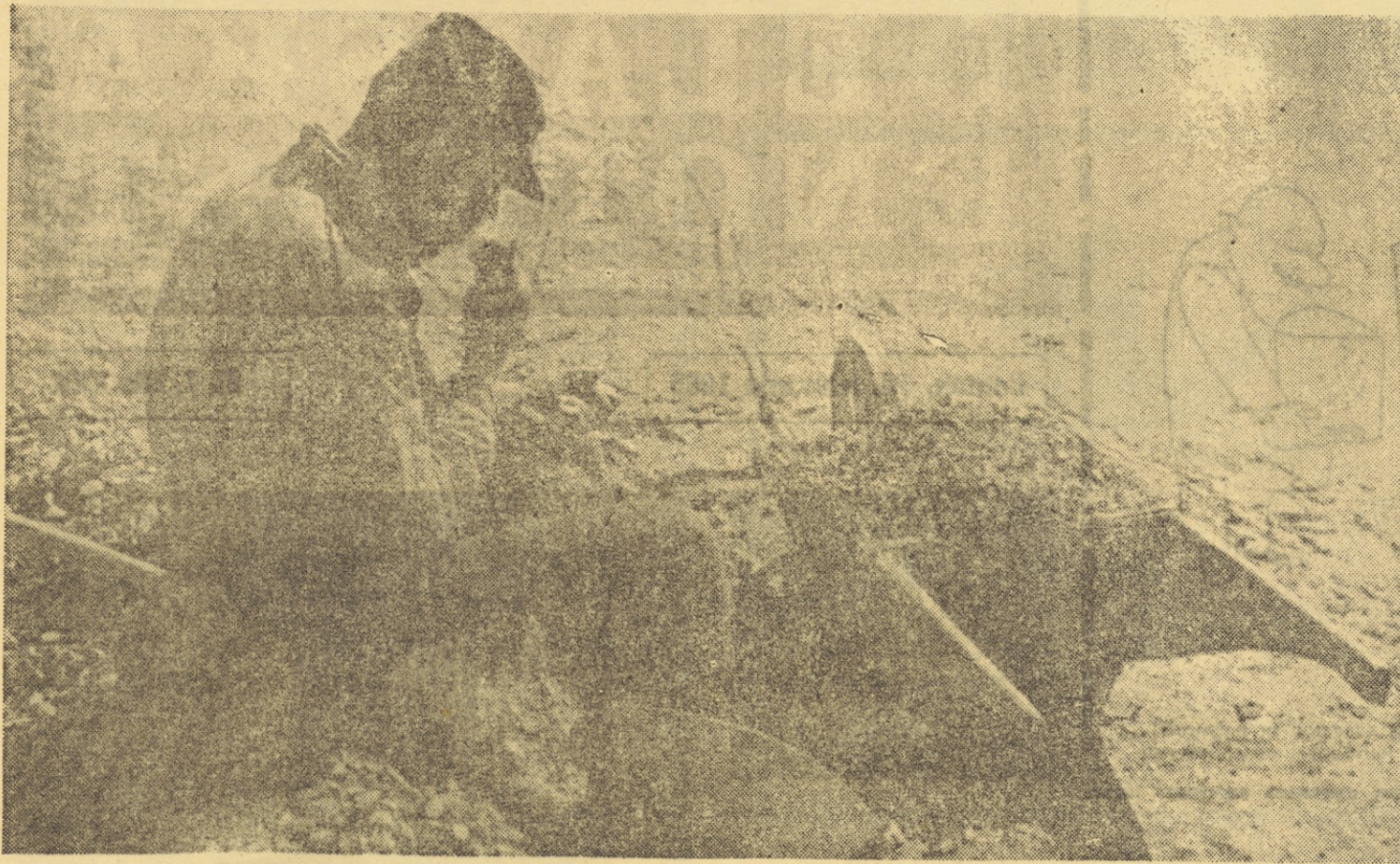
V njunem pismu je bilo med drugim rečeno:

»Že kakšne dve leti organi delavskega samoupravljanja pre-

našajo sklepe s seje na sejo (kar je razvidno iz zapisnikov), da se mora vzpostaviti organizacijski pravilnik, kar pa nam do danes še ni uspelo. Smatramo, da je edini vzrok za takšno zavlačevanje nesposobnost vodilnega človeka, torej tovariša direktorja, ki je po statutu čl. 73 I. odstavek, edini zadolžen, po službeni dolžnosti, da organizira in vodi delo ter poslovanje podjetja po zakonitih smernicah, navodilih in sklepih DS in UO, se pravi, sestavlja — pripravlja organizacijo podjetja, to je organizacijo dokumentacije in organizacijo upravnih oddelkov... Kljub večkratnim opozorilom (eno leto) ni bil realiziran sklep, kot tudi mnogi drugi, kar pri nas ni redkost.

Računovodja upravičeno trdi, da je praktično brez moči, ker se še do danes niso izvršili sklepi delavskega sveta in upravnega odbora v pogledu normativov časa in materiala, tako da bi podjetje lahko prišlo do lastne cene izdelkov, katerih problem je bila glavna motivacija za odstranitev prejšnjega direktorja. Lahko trdimo v dokazano je, da je bila s strani komercialne narejena napaka, ker se je v letu 1964 pisalo kakih 2500 čakalnih ur. Za ome-

(Nadaljevanje na 2. strani)

POCITEK

FOTO: M. SPAROVEC

V Baški grapi bi pred zadnjo vojno menda na prste lahko prešteli vse tiste, ki so bili stalno zaposleni, a še to ne blizu doma, temveč kdo ve kje v Italiji. Danes pa v tem koncu ni hiše, kjer bi ne bil vsaj en družinski član zaposlen, čedalje več pa je družin, kjer sta se zaposlila mož in žena. Glavni »delodajalec« je seveda tovarna volnenih izdelkov Bača v Podbrdu. V tem podjetju pa so v pretežni meri tudi zaposlene ženske.

Prav zaradi tega pa, ker se zaposluje čedalje več žensk, postaja čedalje bolj pereče vprašanje dobro organiziranega otroškega varstva. To je potrdila pred dnevi tudi razprava na sindikalnem občnem zboru, to-

Več za otroško varstvo

varne Bača, saj so člani sindikata pretežni del zbora posvetili prav temu problemu. Kako naj bo pri stroju v tovarni pazljiva tista delavka — so se spraševali — ki je morala otroka kratkomalo zakleniti v stanovanje, predno je šla za doma?

V odgovor na tako zastavljeno vprašanje se je izoblikovalo mnenje, da bi naj predvsem sindikat v podjetju vplival na samoupravne organe, da na naj bi vsaj začasno nekoliko bolj intenzivno kot doslej ta problem varstva otrok. Pri tem pa so člani sindikalne podružnice tudi menili, da bi se kazalo povezati z železničarji v Podbrdu in nekako s skupnimi močmi najti primerno rešitev. Nekateri pa so predlagali, da naj bi vsaj začasno iskali rešitev tudi s skrajševanjem delovnega časa za tiste matere, ki nimajo prav nikogar, ki bi jim popazil na otroke, kadar so na delu, so pa tako majhni, da jih ne morejo dlje pustiti same doma. Pri delu v treh izmenah pa take rešitve najbrže ne bo lahko najti, saj pri tem ne more trpeti proizvodnja.

Vendar kakor koli si že bode, na nek način bo po mnenju sindikata v tovarni Bača vendarle treba rešiti problem varstva otrok. Dokončno besedo pa bodo seveda morali ob tem spregovoriti samoupravni organi v podjetju.

jš.

»Kaj pa smo mi, delavci?«

Enkrat v vsem minulem letu so lahko na sestanku povedali svoje mnenje, pa še takrat niso vedeli, kaj bi rekli, ker jim ni nihče prej povedal, za kaj gre

(Nadaljevanje s 1. strani)

njeni problem je delavski svet na svoji seji sprejel sklep, da se krivca pokliče na odgovornost. Kljub večkratnim opozorilom DS pa je direktor zaslišal komercialnega referenta z dvo in pol mesečno zamudo, nakar je disciplinska komisija oprostila obtoženega, ker je smatrala, da komercialni referent ni prej dobil nikakršnih pismenih navodil...

Sodliva, da se delavci upravičeno vprašujejo, kdaj se bo v našem podjetju izboljšala organizacija dela in poslovanja.

Odnos direktorja do predsednikov delavskega sveta in upravnega odbora podjetja je v zadnjem času prerasel nivo normalnosti. Zato smatrala za dolžnost, da s temi problemi seznaniva organe.

Kasneje sta še govorila o izredno grobem odnosu med direktorjem in obema predsednikoma ter navajala konkretne primere. (V njuni izjavi sem popravil samo nekaj zelo zelo grobih napak v slovenščini.)

GLOBOKO SO KORENINE

Prebral sem prej omenjeno informacijo in tudi pismo obeh predsednikov in potlej sem šel k njim.

Dali so mi vse njihovo gradivo, njih izjave in zapisnike s sej, kasneje pa smo te materiale še enkrat skupaj prebrali na sestanku, ki so ga sklicali, da bi povedali svoje mnenje o vzrokih, ki so letos privedli tako daleč, da danes morajo govoriti o sporih med vodilnimi ljudmi kot o njihovem osnovnem problemu.

Dvanaest ljudi je bilo na tem razgovoru; deset jih je zagovarjalo stališče obeh samoupravnih organov, dva pa sta, kot sta sama rekla, prišla »z nasprotni strani«.

Na vprašanje, za kaj pravzaprav pri tem sporu gre, so mi rekli, da ne vedo prav povedati, ker se je v tem času, ko se kregajo, nabralo v njihovem besednjaku toliko gradiva, da v glavnem govore le o posledicah, ne pa o vzrokih.

Potrdili pa so vse tisto, kar so zapisali na občinskem sindikalnem svetu.

Gre za: »zelo slabo notranjo organizacijo in delitev dela, nesposobnost direktorja, sklepov delavskega sveta ne izvajajo, notranja zakonodaja je pomanjkljiva, obstoječo pa ignorirajo. Gre tudi za nezakonito poslovanje, stihijsko delo in za pritisk direktorja na računovodje ter predstavnike organov samoupravljanja. Lani so 2500 ur čakali na delo v glavnem zaradi slabe organizacije dela, manj pa zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala. Krivca niso našli. Primitivni odnosi ter tituliranja z različnimi vzdevki so v tej organizaciji na dnevnem redu.«

Izvršni odbor njihove sindikalne organizacije pa ne sodi

prav tako. Kot kaže, se tovariši iz odbora v tej obliki problemov in menda tudi osebnih spletk niso znašli, čeprav bi lahko dejal, dobro mislijo, ali pa se nekateri niso mogli znajti, ker so sedeli na dveh stolihi. Pred mano je zapisnik upravnega odbora, iz katerega je razvidno, da so kot člani tega organa soglašali z odločitvami, kot člani izvršnega odbora pa glasovali za drugačne odločitve.

Predstavniki »druge strani« sta mi rekla:

»Prvič, nekoč so bili vsi, sedaj sprti vodilni dobri prijatelji, zdaj pa so se skregali zaradi osebnih zadev.«

(In so pripovedovali o množici tega, čemur rečejo »osebna« zadeva.)

»Drugič, ni drugega izhoda kot da nekaterim vodilnim ljudem pokažemo vrata.«

(Niso rekli dobesedno tako, vendar je tako izvenelo, ko so pripovedovali, kaj so sklepali na nedavnem sestanku izvršnega odbora sindikata, na katerem so razpravljali o notranjih odnosih.)

Naj navedem nekaj odstavkov iz njihovega zapisnika:

»Vsem vabljenim se tovariš predsednik zahvali za udeležbo in sodelovanje in jih prosi, če bi IO lahko sam nadaljeval delo. Navzoči vabljeni so prisluhnili predsedniku IO in zapustili svoja mesta.«

(Ne vem, zakaj so nekateri člani sindikata, ki so bili vabljeni na sestanek, morali oditi tedaj, ko je IO začel sprejemati sklepe. Berimo statut; nikjer ni rečeno, da bi morali člani sindikata, ki smo jih povabili na sestanek našega organa, zapustiti ta sestanek, če to predsednik želi.)

Ali pa sklep, ki so ga sprejeli kot prvega:

IO zahteva;

»da predsednik DS dne 15. 2. 1965 skliče izredno sejo, na kateri naj bi se razpisal referendum, kar je pokazala tudi anketna lista. Besedilo mora vsebovati vprašanje o prekinitvi delovnega razmerja s podjetjem ELEKTROVIGALO tov. Petra Miholjeviča, Borisa Hladnika in Franca Muleja.«

(Prvi je direktor, drugi predsednik delavskega sveta, tretji predsednik upravnega odbora.)

»Je to edina rešitev?«

Neki tovariš, ki dela v tem podjetju že šest let, mi je dejal:

»Če se že kregajo, nimam nič proti, naj se, toda če gre za njihove osebne zadeve, naj se kregajo doma, če gre pa za nas, za podjetje, pa naj še mi malo odločamo. Doslej nismo. Vprašali so nas samo tedaj, ko je šlo za to, naj z anketo glasujemo za referendum, ki smo ga imeli že tako ali tako zapisanega v statutu podjetja. Mnogi nismo vedeli, za kaj gre, pa smo glasovali za referendum, nismo pa za to, da bi na tak način pošiljali ljudi iz podjetja. Raje bi se pogovarjali o problemih, jih

reševali, če pa bi se že kdo temu upiral, potlej pa naj ga postavimo pred vrata.«

Pripovedoval sem jim o tej izjavi njihovega delavca, pa so rekli:

»Drži, da moramo nekaj storiti, toda kaj?«

Predstavniki DS in UO so bili za to, da bi se pogovorili o vsem, kar jih teži, potlej pa skupaj začeli reševati probleme; predstavnika »druge strani« pa toda z drugimi ljudmi.

Ne vem, kaj bodo storili. Vem pa, da smo jim zaupali osnovna sredstva v upravljanje in zdaj jih morajo upravljati v korist skupnosti in sebe, vem tudi, da mora vsak njihov proizvajalec imeti možnosti, da se uveljavlja kot upravljavec in da dandanes ne bi smelo več biti kolektivov, v katerih bi nekaj ljudi na plečih drugih urejalo svoje osebne prepire.

JANEZ VOLJC

Z OBČNEGA ZBORA SINDIKALNE PODRUŽNICE PODJETJA »TOPOL« V ILIRSKI BISTRICI

SOGLASNA ZAHTEVA PO VEČJIH PRISTOJNOSTIH

Na občnem zboru sindikalne podružnice podjetja Topol v Ilirski Bistrici so delegati govorili predvsem o gospodarjenju podjetja v zadnjih dveh letih. Razen tega pa se je na občnem zboru izoblikovalo precej kritičnih pripomb o elaboratu o gozdnih surovinskih zaledjih in perspektivnem razvoju lesne industrije v koprskem okraju, ki ga je izdelalo društvo inženirjev in tehnikov.

V razpravi o gospodarjenju podjetja so delegati ugotovili, da je kolektiv Topola v zadnjih dveh letih povečal delovno storilnost za približno 25 odstotkov. Te uspehe pripisuje sindikat v Topolu predvsem boljši stimulaciji proizvajalcev in izpopolnjevanju sistema nagrajevanja. Vendar se je v razpravi na občnem zboru kljub tem pozitivnim ocenam izoblikovalo stališče, da bo treba sistem nagrajevanja še vnaprej izpopolnjevati ter uveljavljati merila dela in uveljaviti nagrajevanje po delu tudi za organizatorje proizvodnje in kader v službah podjetja. S tem bi po mnenju sindikata v Topolu dosegli, da bi se povečal vpliv organizatorjev proizvodnje na rezultate dela in gospodarjenja, po drugi strani pa bi se izognili nekaterim deformacijam, ki jih poraja sedanji sistem, saj so na občnem zboru poudarili, da del zaposlenih v upravno-

OB POSVETU GORIŠKIH SINDIKATOV O GOSPODARJENJU NA ŽELEZNICI

Pretežko breme

Kolektiv ŽTP Nova Gorica v neenakopravnem položaju z drugimi delovnimi skupnostmi — Poslovno izgubo zmanjšujejo tudi na račun osebnih dohodkov

Železničarska podjetja so že nekaj let v težkem gospodarskem položaju. Njihovo poslovanje je nerentabilno. Znatne primanjkljaje pokrivajo z družbenimi sredstvi, ki kot nekakšna nadomestila za dejansko izgubo povzročajo nove težave. Sredstva po navadi ne zadostujejo za vse izgube, pa tudi njih razdeljevanje — po pravilniku, ki je v veljavi — je vse prej kot pravično. Lani so 15 milijard dinarjev zveznih sredstev razdelili po ključu, ki ni upošteval specifičnega položaja posameznih podjetij, saj pogoji dela pri vseh podjetjih niso enaki. Tudi življenjski stroški železničarjev ne naraščajo povsod v državi enako hitro, cene niso povsod enake, zato je bilo načelo vsem po enakih merilih hudo enostransko. Tako so nekatera železničarska podjetja dobila več kot bi rabila, druga pa so bila oškodovana.

Med njimi je tudi podjetje v Novi Gorici.

Posledice neurejenih razmer na železnici se prenašajo tudi na železničarje. Te težave postajajo vedno bolj pereče. Železnica je zadržala neekonomske cene. Dohodki, ki jih ustvarja s prevozi, ne krijejo povečanih poslovnih stroškov. V Novi Gorici pa so motnje še občutnejše zaradi nezadostne izrabilnosti prog in zaradi zmanjševanja potniških in tovornih prevozov. Zaradi tega so poslovno leto 1964 zaključili s 600-milijonsko izgubo. Poslovni stroški so v prvih devetih mesecih lani narasli za 20 % v primerjavi z letom 1961. Pri tem je prizadevanje delovne skupnosti, da bi stroške zmanjšali, povsem neučinkovito. V zadnjem letu so se cene reprodukcijekega materiala tako hitro dvignile, da z notranjimi rezervami ne morejo nadomestiti večjih stroškov. Zgodi se, da jih nadomeščajo celo na račun osebnih dohodkov. Vse to pa kaže, da železničarjev že lep čas ne nagrajujejo po vložnem delu in po poslovnih uspehih podjetja. Tako je realni osebni dohodek železničarjev v ŽTP Nova Gorica nižji, kot je

bil pred tremi leti. Nesorazmerja so še večja, če primerjamo dohodeke zaposlenih v drugih gospodarskih dejavnostih goriške občine. Povprečni osebni dohodek zaposlenih v vsem gospodarstvu je bil v decembru 1964 leta 52.000 dinarjev, medtem ko je bil povprečni osebni dohodek železničarjev 39.000 dinarjev.

V sedanjih pogojih poslovanja na železnici posamezna podjetja tudi ne morejo veliko vplivati na povečanje ali zmanjšanje dela. Podatki za podjetje v Novi Gorici povedo, da imajo vedno manj dela. Kolikšna prepljanega blaga je manjša, kot je bila pred leti, število potnikov je tudi manjše zaradi hitrega naraščanja cestnega prometa, goriška pruga pa je razen tega še slabo izkoriščena zaradi svoje neprimerne lege in ker nima potrebne zaledja. V ŽTP Nova Gorica iščejo rešitve v preusmeritvi železniških storitev na tranzitni promet. S popusti pri prevozu blaga bi lahko znatno povečali prevoze na goriški prog. Trdijo, da bi lahko, če bi dali tujim kupcem popust za prevoze blaga iz tržaške luke po tej železnici, povečali tranzitni promet. Podjetje pa je pri tem popolnoma »zvezanih rok«.

Delovno storilnost in s tem tudi rast osebnih dohodkov pa so si skušali zagotoviti z zmanjševanjem števila zaposlenih. Pri železnici pa je to zelo težko. Delo se pač precej razlikuje od dela v drugih podjetjih. Na železnici imajo številna delovna mesta, kjer ljudje sicer niso polno zaposleni, vendar je za nemoten in varen promet potrebno, da jih imajo tam, kjer so.

Nedvomno je, da pri sedanjih neurejenih razmerah zadeva nagrajevanje po delu na številne zapreke. Tudi najboljši sistem v takšnih pogojih odpove. Nagrajevanja železničarjev za zdaj še ni mogoče urediti samo z dobrimi ali slabimi internimi merili delitve. Problem bo, kot kaže, moč rešiti tedaj, ko bodo tudi železnice poslovale kot vsa druga podjetja.

Z. T.

Ob nejasnih pristojnostih tudi obveznosti zbledijo

Dosedanji način samoupravljanja služb socialnega zavarovanja ne ustreza več doseženi stopnji našega razvoja • Predlagane spremembe naj bi zagotovile delovnim kolektivom v zavodih polno samoupravno pravico • Ali bi naj mešani sveti v resnici še bolj zagotovili vpliv javnosti na delo zavodov

(Nadaljevanje s 1. strani)
ko se njeni sklepi uresničujejo. Seveda pa to ne zmanjšuje odgovornosti sveta zavoda za pravilno izvajanje politike, zaključkov in smernic skupščin. Razen tega se samo po sebi razume, da vse strokovno delo v zvezi s pripravo dokumentacije, predloge programov in podobno opravljajo za izvršne odbore skupščin zavodi za socialno zavarovanje kot strokovna služba.

KOMPROMISI BI BILI V VELIKO ŠKODO

Morda se bo kdo vprašal, ali take organizacijske spremembe ne vodijo do preglobokega ločevanja zavodov in njihovih svetov od samouprave skupnosti zavarovancev in njihovih organov. Izraz take bojzani so celo konkretni predlogi, naj bi zakon zagotovil, da bi izvršni odbori skupščin in organi upravljanja zavodov skupaj proučevali ana-

lize, poročila in druge materiale. Čeprav menimo, da čisto metodološko vprašanja, kako organizirati sodelovanje, ne sodijo v zakon, pa ne moremo mimo dejstev, da je predložena razmejitev kompetenc preohlapna in nedosledna ter da jo bo treba popraviti in dopolniti. Kajti za uspešno sodelovanje skupščin skupnosti oziroma njihovih izvršnih odborov in organov upravljanja zavodov je potrebna čimbolj jasna razmejitev pristojnosti delovanja teh dveh organizmov.

INTERESI SKUPNOSTI ZAGOTOVLJENI OB AKTIVNEM DELU SKUPŠČINE

Pojavljajo se vprašanja, ali so koristi skupnosti dovolj zaščiteni pri taki samoupravni samostojnosti zavodov — in — ali ni nujno, da so tudi v svetih zavodov predstavniki javnosti, kot so v zdravstvenih in drugih za-

vodih, ki opravljajo tako imenovano dejavnost posebnega družbenega pomena. Na ta vprašanja ne bi mogli dati dokončnega odgovora, vendar pa mislimo, da moramo ob primerjavi zavodov za socialno zavarovanje z zavodi na drugih področjih upoštevati, da je ob zavodih za socialno zavarovanje — kot strokovni službi — skupnost že organizirana v samoupravi socialnega zavarovanja — v skupščinah komunalnih skupnosti zavarovancev. Te sprejemajo programe dejavnosti, finančne plane in zaključne račune skladov itd., usmerjajo splošno politiko, sprejemajo odloke, na osnovi katerih so potem zavodi dolžni, da neposredno izvajajo socialno zavarovanje.

Ce vzamemo sedanjim upravnim odborom zavodov pristojnosti izvršilnega organa skupščine, sledi logično vprašanje, o katerih zadevah splošnega družbenega pomena bi naj sveti zavodov sploh še sklepali, da bi bili pri tem potrebni zastopniki javnosti. Tudi če rečemo, da je dejavnost zavodov za socialno zavarovanje posebnega družbenega pomena — kar tudi je — to še ne pomeni avtomatične potrebe po mešanih svetih zavodov ali po kakšnih drugih oblikah sodelovanja zastopnikov javnosti v svetih pri upravljanju s posli posebnega družbenega pomena. V tem izpopolneno besedilo zakona ni dosledno, saj je v njem še precej določb, ki niso v skladu s pravilno razmejitvijo pristojnosti.

ODLOČITVE NAJ BODO OPORTE NA IZKUŠNJE

Ko se odločamo za ali proti »mešanim svetom« v zavodih, se moramo vprašati: ali bi nam mešani sveti v resnici še bolj zagotovili vpliv javnosti na delo zavodov? Nedvomno je, da igrajo v sistemu našega družbenega samoupravljanja skupščinski organi glavno vlogo pri usklajevanju individualnih interesov s koristmi skupnosti! Kar zadeva zavode za socialno zavarovanje, je upravičen v praksi pogojeni dvom, da bi sistem mešanih svetov v zavodih povzročil prav nasprotno, kar bi radi dosegli. Nedvomno bi tak način vodil v omejevanje aktivnosti skupščin socialnega zavarovanja in njihovih izvršilnih organov.

Namen sprememb v predlaganem zakonu in naše potrebe pa so, da skupščine skupnosti mnogo bolj kot doslej, usmerjajo dejavnost socialnega zavarovanja v korist zavarovancev. S polno samoupravo v zavodih pa bomo sprostili vse njihove notranje pobude za dvig strokovne kvalitete dela, za povečano samostojnost pa tudi odgovornost strokovne službe. N. LUZAR

I. VRHOVČAK

V celjski kotlini bi lahko na prste prešteli tovarne, ki strokovnjake in zaposlene v službah že nagrajujejo po delu. Malo je podjetij, kjer imajo že izdelana merila za nov način nagrajevanja. Tovarna tehnic »Libela« je za sedaj edina tovarna v Celju, ki ima že vpeljan nov sistem. O nekaterih izkušnjah smo se pogovarjali s pomočnikom direktorja tovarne RADOM BREMCEM, ki se že leta ukvarja z nagrajevanjem strokovnjakov in uslužbenecv.

»Nov način naj bi uveljavil pravičnejša merila, da bi na posled tudi strokovnjake in uslužbence nagrajevali po učinku. Ker prebija vaša tovarna v Celju led, nas zanima, kakšno je bilo vaše izhodišče?»

»V zadnjih letih smo večkrat razmišljali, kako bi spremenili nagrajevanje, da bi bil osebnih dohodek strokovnjakov in uslužbenecv odvisen od njihovega boljšega ali slabšega dela, ne pa da bi bili udeleženi »s povprečjem« na učinku skupine ljudi ali celo celotnega kolektiva. Pri starem načinu razdeljevanja osebnih dohodkov strokovnjak nikoli ni bil prepričan, da je za opravljeno delo dobil pravično protivrednost v osebnem dohodku. Razen tega je bil v večnem strahu, da mu bo njegov uspeh poslabšal sodelavec. Nikoli tudi ni vedel, kakšen je bil njegov dejanski učinek.»

»To pomeni, da je bil njihov dohodek rezultat slepe sreče. Šlihal sem, da kljub te-

vrste dela. Pri določanju norm smo težili, da čim več vrst dela normiramo, čeprav marsikdaj tako postavljena izkustvena norma ni najbolj pravična in točna. Menimo pa, da je bolje, če imamo sicer pomankljiva merila za merjenje uspeha na delovnem mestu, — saj jih slednjič lahko tudi nenehno izpopolnjujemo — kakor pa, če teh meril sploh nimamo. Z merili lahko nekako spremljamo delo posameznika na delovnem mestu, brez njih pa uspeha sploh ne moremo ugotoviti.»

»Kako ste vrednotili delo in kakšna razmerja ste pri tem uporabljali?»

»Najprej smo opravili popis posameznih vrst del. Za tem smo vsa dela razporedili v dve skupini: administrativna dela smo uvrstili v prvo skupino, posebna konstrukcijska, tehnološka, orodjarska, remontna in druga dela pa v drugo skupino. V administrativnih enotah smo nato izdelali cenike

Plačilo za učinek

mu dejstvu v celjskih tovarnah neradi opuščajo star način nagrajevanja. Razen vaše tovarne in Etola, nobena od večjih tovarn še ni našla novih meril za nagrajevanje strokovnjakov. Nekateri vas celo smešijo, da skušate biti bolj pametni od papeža, kot pravi pregovor. Ni težko ugotoviti, da se pri teh ljudeh pojavljajo skomine za starimi časi, predvsem med tistimi, ki so imeli po prejšnjem sistemu v primerjavi z vloženim delom kar čedne in vnaprej zagotovljene dohodke.»

»V naši tovarni smo o novem načinu nagrajevanja začeli razmišljati, ko smo ugotovili, da je odnos uslužbenecv in strokovnjakov do dela zaradi nesorazmerij pri dohodkih glede na dejanski delovni učinek vedno slabši. Izhod iz tega smo videli v individualnem učinku. Že lani smo zato izoblikovali osnovna načela, kako naj bi se individualni učinek meril na posameznih delovnih mestih, v administraciji in v tehnični službi.»

»Pogosto slišimo trditve, da je za umsko delo zelo težko najti neka pravična merila za merjenje učinka. Ali je to res tako zelo težko opravilo?»

»Mislim, da je to prazen izgovor. Prepričan sem, da lahko najdemo neprimerno boljša merila od starih in da bomo sčasoma tudi nova še izpopolnili in tako izboljšali sam sistem. Mirne vesti pa lahko trdim, da so naša nova merila neprimerno boljša od starih. Ko smo namreč pregledali posamezna delovna mesta v upravi in v pomožnih delovnih enotah, smo ugotovili, da imajo približno 80 % delovnih mest, kjer lahko postavimo določene norme za posamezne

del, ki se pojavljajo, jih ovrednotili s časom, ki je potreben za opravilo dela. Med mesecem ali na koncu meseca lahko vsak uslužbenec sam ugotovi svoj učinek, če ve vrsto opravljenega dela, minutno normo za posamezna opravila, število opravljenih in dosežene norme ure. Dosežene norme ure nato primerja z dejanskim časom in tako ugotovi presežek norme. Če je na primer nekdo dosegel 229 norma ur na osnovi določenega dela, prejme 10 % višji osebnih dohodek, če je njegov dejanski opravljeni čas 208 ur.»

»Najbrž vseh del niste mogli ovrednotiti. Ali ste pustili v takšnem primeru vrata odprta?»

»Poleg normiranega dela lahko v vsakem oddelku opravljajo še dela po času. Vendar samo za posamezna izredna in nenormirana dela. Vsa dela v knjigovodstvu so pri nas normirana približno devetdeset odstotkov. V normo pa nismo vsteli pogovorov z delavci, raznih telefonskih pogovorov, vlaganja dokumentacije in podobno. Za takšna opravila smo določili 8 do 24 ur mesečno. Ker omenjenih opravil ni mogoče normirati, morajo biti opravljena v okviru določenega časa, v nasprotnem primeru pa gredo v škodo delavca.»

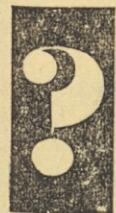
»Ali je med strokovnjaki in uslužbenci kakšen razloček? Ali imate merila tudi za nagrajevanje tehničnih služb?»

»V konstrukcijski službi je delo nekoliko drugačno. Tukaj smo postavili norme za kompletne načrte pri posameznih vrstah tehnic. Za popolnoma nove izdelke pa se norma lahko poveča za 10 %.»

»Nedvomno ste pri vas napravili korak naprej. Izplačali ste tudi že prve dohodke po novem načinu. Kakšne pozitivne premike ste doslej zaznali?»

»S postavitvijo sedanjih meril za ugotavljanje individualnega učinka naš sistem nagrajevanja uslužbenecv in strokovnjakov še ni dokončno izoblikovan. Lotili smo se najprej oddelkov, kjer je najlažje ovrednotiti delo. Sistem postavljamo norm in upravljanja učinku bomo še naprej izpopolnjevali. Za sedaj imamo samo osnove, na katere bomo postavili pravičnejše razdelitev sredstev po resnično vloženem delu. Z uvedbo norm smo razen tega dobili tudi točnejši pregled o opravljenem delu, česar do sedaj marsikdaj nismo imeli. Pozitiven premik pa je brez dvoma napravljen tudi s tem, da uslužbenec za večjo količino opravljenega dela prejme tudi večji zaslužek, kar ljudi stimulira za boljše delovne rezultate. Prejšnji sistem stalnih mesečnih dohodkov pa je pogosto nagrajeval manj pridne, prikrajšal pa delovne ljudi. Z novim sistemom odpravljamo tudi razlike med fizičnim in umskim delom in s tem staro miselnost, da samo delavec v proizvodnji ustvarja, medtem ko umski delavci delajo v njegovi senci.»

Z. T.

Razmerja med očeti in sinovi so zelo različna. O sinovih kralja Saudske Arabije pripovedujejo, da vozi vsak svojega Cadillaca. Za sina nekega mariborskega generalnega direktorja pa sem slišal, da se je avtomobil naučil voziti s tovarniško »žabo«. Razmerja med očeti in sinovi so res različna.

Pred kratkim pa sem zvedel na gospodarski zbornici ljubljanskega okraja za novo razmerje, ki ga ne pripovedujem iz zavisti. Tako so ob neki priložnosti ugotovili, da ima sin ljubljanskega generalnega direktorja, ki zasluži katere mesece tudi 300.000 dinarjev, lepo štipendijo v višini 30.000 dinarjev. Vprašaj na koncu te zgodbe postavljam samo zato, ker ne vem, če imajo v tem podjetju tolikšno štipendijo tudi otroci tistih delavcev, ki imajo osebne dohodke le 35.000 dinarjev?

Z. T.

S SKUPNIMI SREDSTVI

Dogovor novogoriške, idrijske, ajdovske in tolminske občine, da bodo združenimi močmi rešile problem zdravstvenih kapacitet

Nekajkrat na dan pelje rešilni voz bolnika mimo šempetrske bolnišnice v oddaljeno Potojmo ali pa še dlje. Na stodvajsetih posteljah, kolikor jih je v šempetrski bolnišnici, je pretesno, da bi ga mogli sprejeti. Zraven stiske pa imajo le nekaj specialističnih oddelkov in za vsako bolezen se bolnik pri njih ne more zdraviti.

Vse te neurejene zdravstvene razmere tarejo prebivalce celotnega goriškega področja. Zato ni naključje, da so ureditvi šempetrskega zdravstvenega centra skupno razmislile vse štiri prizadete občinske skupščine — novogoriška, ajdovska, idrijska in tolminska ter se dogovorile, da bodo gradnjo novih objektov tudi skupno financirale. S sredstvi jim bodo pomagali še Republiški in Komunalni zavod

za socialno zavarovanje ter Zdravstveni investicijski sklad v Novi Gorici. Ker pa za dokončno dograditev bolnišnice naenkrat ne bo mogoče zbrati vseh sredstev, so se odločili, da bodo gradili postopoma. Prvi objekt, ki ga zdaj že gradijo, bo veljal milijardo tristo milijonov dinarjev in bo dograjen v sredini 1967. leta. V njem bo prostora za 220 postelj, kuhinjo in toplarno. Delili pa si ga bodo ginekološko-porodniški oddelki, okulistični, otorinolohski in del internega oddelka.

Izredno težke zdravstvene razmere v vseh štirih občinah pa jih silijo tudi v začasne rešitve. In prvo so pred dnevi Goričani tudi uresničili. Prvič v zgodovini šempetrske bolnišnice je tam zagledal »luč sveta« novorojeni državljani in s svojim prvim jokom odprli porodniški oddelki. Za začasni porodniški oddelki so namreč adaptirali upravno poslopje; stroške za adaptacijo so si pa razdelile delovne organizacije z

novogoriškega področja. V kratkem bodo na podoben način uredili še okulistični oddelki.

Povedali so mi, da želijo z začasnimi rešitvami urediti dve stvari: ublažiti težke zdravstvene razmere, hkrati pa si pravčasno zagotoviti zdravstveni kader. Čez dobri dve leti bodo rabili na desetine zdravnikov — specialistov in drugih zdravstvenih delavcev in težko bi jih dobili naenkrat.

S podobnimi vprašanji, ki jih v šempetrski bolnišnici pravkar rešujejo, se ubadajo tudi druge bolnišnice. Vendar je razlika v tem, da občinske skupščine vse premalo razmišljajo, kako bi jih z lastnimi silami rešile, ampak se kar zanašajo na republiško pomoč. Tembolj smo veselji novogoriškega primera, ki je pokazal, da je najučinkovitejše reševanje problemov, ki so skupni za nekaj občin, edino v skupnem reševanju in zato v sofinanciranju.

I. VRHOVČAK

Pogovori z upravitelji • Pogovori z upravitelji

»Težko je v nekaj besedah povedati, kaj sem doživel, spoznal in doumel v teh letih mojega dela v organih samoupravljanja. Pa vseeno, če že želim v nekaj besedah, naj povem:

Šola samoupravljanja v našem kolektivu je bila in je še tudi moja šola.»

Tovariš Maks Zidan je predsednik delavskega sveta gospodarske organizacije ROG v Ljubljani.

Mlad človek je. Stopa komaj v 32. leto, govori pa tako, da takoj veš o čem: pove vse tisto, kar misli. Njegove besede so kot pribite.

In tako sva se pred dnevi pogovarjala — v oddelku okvirnic tovarne ROG.

Delavci in delavke so varili, njih kladiiva so pela svojo pesem, melodija dela je prevajala ves oddelki; ljudje so delali ogradja za kolesa.

V tem hrušču sva govorila: »Če že vprašuješ, kaj me najbolj skrbi, potem naj povem, da mi dela sive lase reproducijski material. Gre za začaran krog, ki ga sami ne moremo rešiti in pri katerem bi morali sodelovati tudi organi izven podjetja. Da bo jas-

ŠOLA SAMOUPRAVLJANJA JE TUDI MOJA ŠOLA

neje: če ne izvažamo, ne dobimo deviz, da bi si na primer v Avstriji kupili cevi, ki jih potrebujemo za proizvodnjo koles. V našem oddelku, v okvirnici, kjer sem vodja izmene, smo že stali križem rok tudi po tri dni, ker ni bilo dovolj cevi, le-teh pa nismo imeli, ker ni bilo dovolj deviz. Če bi jih imeli samo toliko, kolikor jih dobimo kot rezultat našega izvoza — lani smo izvozili koles za tisoč dolarjev, letos pa predvidevamo, da jih bomo prodali v tujini dvakrat toliko — potem jih je še vedno premalo, da bi v inozemstvu kupili toliko cevi, kot jih potrebujemo, če hočemo zadovoljiti tudi potrebe na domačem trgu. Še pravi, deviz ne dobivamo samo zato, da bi z njimi nakupovali reproducijski material za izdelke, ki jih izvažamo, pač pa tudi zato, da bi lahko proizvedli dovolj izdelkov za domači trg. Zdaj nam pravijo: če boste več iz-

vozili, bo več deviz, mi pa ne moremo izvažati toliko kot bi lahko, ker jih nimamo dovolj

niti za izvoz. V tem krogu se vrtimo, nekako krpamo našo proizvodnjo. Pa je to zelo težko; nimamo pred seboj jasne poti, še pravi, naša perspektiva ni urejena.»

Spominjam se, ko sem ga prvič videl. Bil je tedaj star nekako sedemnajst let in prišel je na rajonski mladinski komite, da bi se pogovoril o dejavnosti mladinske organizacije v njegovi šoli. Potlej sva se večkrat sestajala, se pogovarjala in skupaj ugotavljala, kaj nam v mladinski organizaciji še manjka, kaj bo treba storiti.

Od tedaj je minilo petnajst let.

»Imamo težave tudi z domačimi dobavitelji. Recimo s Savo. Ne pripelje toliko gum, kot jih rabimo. Ne vem, kaj bo s tem. Drži pa, da me to pomanjkanje reproducijskega materiala preganja celo v sanjah.»

Ko govoriva o tovarni, o njenih problemih, je živahen, zagret in odločen. Ko pa ga povprašam, kako živi sam, osebno, pa...

»Nerad govorim o sebi. Če pa že hočem: uredil sem si no-

vo stanovanje, trisobno, je pa vlažno, in to je menda vsaj v teh dneh moja največja skrb. Rad bi bil tudi več časa doma. Sestanki! Teh je preveč. Vsaj zame. Danes moram iti na primer na sestanek delovne skupnosti, jutri imamo sestanek delavskega sveta, v sredo je tečaj HTV — in tako naprej; živim med sestanki in na njih.»

Takoj zatem doda:

»Ni minilo leto dni, odkar sem predsednik delavskega sveta, v tem času nismo mogli pogruntati veliko novega, razmišljamo pa; zdaj gre za to, kako bi več ljudi uveljavilo svoje pravice in dolžnosti upraviteljev, kako bi tole naše upravljanje v praksi uresničili kot samoupravljanje vseh proizvajalcev. Imamo delovne enote, o delitvi ustvarjenih sredstev pa odločamo centralno in zato enote životarijo. Ni spodbude za samoupravljanje v osnovnih organih, ker tam nimajo sredstev. Gre za to, da bi čim več ljudi aktivno sodelovalo v tej šoli samoupravljanja, v kateri sem tudi jaz, odkar sem prišel, naredil nekaj izpitov.»

JANEZ VOLJČ

Zaostajanje obrtnih in hkrati drugih terciarnih dejavnosti za potrebami gospodarstva in življenjske ravni je postalo tolikšen problem, da je našlo svoje mesto tudi v referatu Edvarda Kardelja na osmem kongresu Zveze komunistov. V referatu je med drugim rečeno, da razlike med rastočimi potrebami prebivalstva in gospodarstva po storitvah na eni strani ter med neustreznimi storitvenimi zmogljivostmi na drugi strani povzročajo čedalje večjo nestabilnost na tem področju družbeno ekonomskega življenja.

Razloge za take razlike lahko iščemo predvsem v tem, ker so občinske skupščine doslej finančno podpirale le razvoj industrije in drugih dejavnosti, razvoj obrti pa le toliko, kolikor je kazalo, da se bo čimprej spremenila v industrijo. Tako politiko komun je do nedavna povzročal tudi sistem centraliziranih investicijskih skladov. Zato je gradnja velikih industrijskih podjetij na območju posameznih komun absorbirala vsa investicijska sredstva, čeprav komune same niso niti začele z gradnjo teh objektov. Komune so namreč morale vlagati svoja sredstva kot udeležbo za kredite iz zveznih oziroma republiških skladov, če so hoteli, da so take pomembne objekte gradile na svojih območjih. Tako često komunam ni ostajalo sredstev, da bi se lahko lotile investiranja tudi v storitvene dejavnosti.

Tega bi se morale lotiti še toliko prej, ker že enostaven račun pokazuje, da so investicije v obrt delno rentabilnejše od industrijskih investicij, saj je znano iz podatkov o narodnem dohodku in povprečno vloženih sredstvih, da je v ljubljanskem okraju leta 1963 ustvaril 1 vložen dinar v industriji samo 0,57 dinarja, v obrti pa kar 1,56 dinarja. To pomeni, da obrtna podjetja lahko hitreje vrnejo vložena sredstva kot industrijska. Nekatera obrtna podjetja pa ustvarjajo celo večjo akumulacije, v enem letu, kot pa znašajo vanjo vložena sredstva. K temu lahko dodamo še to: če že za politiko komun ne moremo trditi, da bi bila v preteklosti naklonjena družbeni obrti, pa velja to še v večji meri za politiko do zasebne obrti, saj je povzročala stalno upadanje te obrti. Tako so zasebni obrtniki odvajali tudi take obrti, za katerih razvoj družbeni sektor ni imel pogojev niti interesa (kot na primer: kovači, čevljarji, kolarji in tako dalje).

Zato je tudi razumljivo, ne pa opravičljivo, zakaj občinski statuti v določilih, ki veljajo za vse gospodarstvo v komunih, direktno ne obravnavajo obrti. Tako posebej omenja obrti statut občine Ljubljana-Center: »geografski, gospodarski ter politični položaj narekuje občini posebno skrb za: ... ustanavljanje in skladen razvoj storitvenih dejavnosti, pri čemer je potrebno razvijati zlasti družbene obrtne in servisne delavnice.« S tem določilom statuta občine Center se ujemajo tudi določila statuta občine Vrhnika. Podobno določa tudi statut občine Tržič.

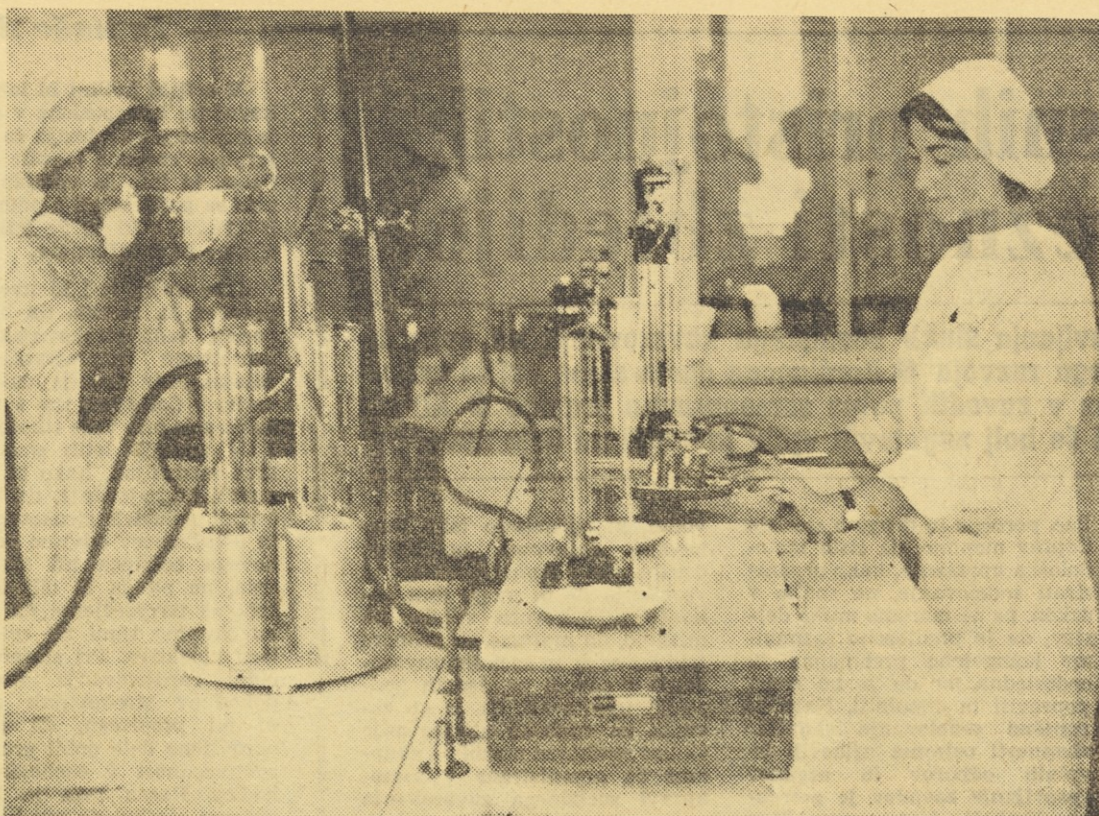
Zanimivo je tudi določilo v statutu občine Grosuplje, ki pravi:

»Ustrezno mesto v občinskem gospodarstvu morajo dobiti obrtni gospodarske organizacije, ki jih je nujno pospešeno razvijati do takšne stopnje, da se bodo lahko vključile v mednarodno delitev dela ob istočasnem ustanavljanju novih obrtnih delovnih skupnosti.«

Čeprav štirje statuti izrecno omejujejo obrt, vendar noben občinski statut v ljubljanskem okraju ni podal za obrt konkretnih rešitev. Posebnost je določilo v gospodarskem statutu, da se bo obrt vključila v mednarodno delitev dela. Pri tem je mišljena proizvodna obrt, ki se v mednarodno delitev dela vključuje že posredno prek industrije in zato ne zasluži v statutu take popularizacije.

Zato iz vsega lahko povzamemo, da so obrtne in terciarne dejavnosti v večini občinskih statutov ljubljanskega okraja slabo obdelane. Kaže pa tudi, da se občinske skupščine niso hotele v statutih posebej ukvarjati z obrtjo.

M. ŽIVKOVIČ

POMISLEKI IN POBUDE ZDRUŽENE KEMIČNE INDUSTRIJE DOMŽALE

Devizno samofinansiranje, ki se bo slej ko prej uveljavilo v vsem našem gospodarstvu, povzroča Združeni kemični industriji Domžale velike skrbi. Precej surovin namreč uvaža iz zahodnoevropskih držav, kamor bi morala poslej usmerjati tudi svoj izvoz, da bi prišla sama do deviz za nakup reprodukcijskega materiala.

Zahodna Evropa pa je zasičena z lastnimi kemičnimi izdelki, tamkajšnja podjetja ustvarjajo celo ogromne tržne viške in poskušajo za vsako ceno prodreti na tuja tržišča, med drugim tudi v Jugoslavijo. Za konkurenčni boj doma in v tujini uporabljajo dvoje najbolj učinkovitih orožij: dobro kakovost izdelkov in zniževanje cen.

Po mnenju domžalskega kollectiva bi direkten izvoz v Zahodno Evropo uspel samo, če priložijo v 20 % izgubo. Ta davek na zahodne devize pa bi bil prevelik, saj izvoznega pri-nanjkijaja ne bi mogli z niče-meri pokriti. Četudi bi hoteli, aja ne bi mogli napraviti domači-potrošnikom, ker so cene kon-rolirane.

Posredni izvoz pa je trenutno prav tako problematičen. Lesno-industrijska podjetja, ki zvažajo, bi na primer lahko uporabljala lake in premaze donatnih kemičnih podjetij in jim odstopala ustrezni devizni delež. Vidika deviznega gospodarstva bi bilo to racionalno in ekonomično, saj gre za nakup reprodukcijskega materiala velikim delom deviz kakor za uvoz finalnih izdelkov. Za lesno industrijo pa je ugodnejše, če lake in premaze uvažajo, kakor če jih kupejo doma, ker so pač inozemski cenejši. In nihče je ne more prisiliti, da retencijsko vsoto, s katero po zakonu samostojno razpolaga, odstopi naši kemični industriji in se s tem varstveno materialno oškoduje...

Domača kemična industrija prej mora znižati cene, če hoče direktno ali indirektno izvažati. Ali pa ji bo to uspelo, je drugo vprašanje.

1:0 ZA INOZEMCE

V domžalskem podjetju prajo, da se v kakovosti ne bojuje zahodnoevropskih konkurenov, pač pa jim ob sedanjih gospodarskih instrumentalnih niti doma niti v inozemstvu ne bojota kos v cenah.

To so se že prepičali na lastni koži pri prodaji poliestra, katerim tudi inozemske tovarne zalagajo naše tržišče. Pred dvema letoma, ko so ga začeli proizvajati, so prodajali kilogram po 1820 dinarjev. Brž ko so tujci zvedeli za ta novi proizvod Združenje kemične industrije Domžale in za njegovo ceno, ki je obdavčen že uvožen in

**DELAVSKA
ENOTNOST**

IZDAVAČ: DRŽAVNA TISKARNA Ljubljana

Glasilo Republiškega sveta ZSJ
za Slovenijo. Izdaja CZP Ljud-
ska pravica v Ljubljani. List
je ustanovljen 20. novembra
1942. Urejuje uredniški odbor.

Naslov uredništva in uprave
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2
poštni predal 313-VI, telefon
uredništva 313-11, 313-12
uprave 33-722 in 37-501. Račun
pri Narodni banki v Ljubljani
št. NB 600-11/1-365 — Posamezna

Prerešetati pa kaže tudi tiste gospodarske instrumente, zaradi katerih je otežkočen posredni izvoz kemičnih izdelkov na škodo našega deviznega gospodarstva. Ob sedanjih devizni krizi je

težko tolerirati, da trošimo devize za uvoz finalnih kemičnih izdelkov, ko bi jih lahko uporabljali samo za delen uvoz reprodukcijskega materiala, vse drugo pa opravili sami oziroma domača kemična industrija.

Pobude, ki jih je dala Združena kemična industrija Domžale, se nam zdijo vredne premisleka in hitrih ukrepov, sicer bodo družbene zahteve, naj se kolektivni kemične industrije samim oskrbujejo z devizami za namen uvoza reprodukcijskega materiala, brezuspešne. Namesto da bi izboljšali devizno gospodarstvo tudi v tej industrijski panogi, bo nastala nepopravljiva škoda: kolektivni bodo morali omejiti proizvodnjo, zaradi česar se bo zmanjšal njihov gospodarski uspeh in standard vseh zaposlenih, devizno gospodarstvo pa bo — še slabše.

M. K.

STANOVANJSKA GRADNJA V NOVIH RAZMERAH

Enoletno prehodno obdobje, ko opuščamo stari način stanovanjske gradnje prek občinskih stanovanjskih skladov in začnemo z bolj sproščeno stanovanjsko gradnjo, katere nosilci postajajo delovne organizacije, naj bi služilo, da temeljito pretrremo nove pogoje. Na tej važni ločnici ugotavljamo, da so stanovanjski skladi opravljali važno družbeno nalogo s številnimi napakami. Graj na račun takšne stanovanjske gradnje je bilo že v prejšnjih časih veliko. Našteti ne bi mogóce vseh vzrokov, ki govorijo v prid novega načina financiranja. Ze dejstvo, da se je v stanovanjski sklad občine stekal pretežni del sredstev iz gospodarskih organizacij, podjetja pa svojega stanovanjskega problema niso uspešno reševala, je pripomoglo, da stari način gradnje stanovanj opuščamo.

PREMALO STANOVANJ

Zadnja leta stanovanjska gradnja v Sloveniji nazaduje. Ne gradimo dovolj novih stanovanj. Tako se število družin, ki so brez stanovanja, veča, namesto da bi se zmanjševalo. Potreba po večjem številu novih stanovanj ne nastaja toliko zaradi naravnega prirastka, tem-

več zaradi naglega preseljevanja iz vasi v mesto. Posledica preseljevanj je, da gospodarske organizacije, ki so dolžne skrbeti za stanovanja zaposlenih, počasi rešujejo stanovanjski problem. Pri dodeljevanju stanovanj iz stanovanjskega sklada so imele v preteklosti negospodarske dejavnosti določene prednosti. Važna je bila vloga občine. Tako smo večkrat s sredstvi gospodarskih organizacij gradili stanovanja za občine.

Smo majhna gospodarska organizacija — mojster in trije pomočniki — pa vendar gremo s časom naprej. In tako kot drugod se tudi v naši čevljarški delavnici vedno bolj uveljavlja nov način gospodarjenja, ki sta mu tuja birokratska samovolja in administrativno poseganje vanj.

Ko je mojster razdelil reprodukcijski material, ki ga je nabavil minuli ponedeljek, je Peter, najstarejši pomočnik, vrgel kneftro ob tla in dejal:

»V takšnih razmerah ne bom več delal!«
Mojstru je tolikšna odločnost vzela sapo:

»Ne deliš pravilno.« je protestiral Peter. »Nič kolikokrat

sem že dejal: Daj človeku za toliko parov, kolikor jih zmore narediti, ne pa toliko, kolikor sam hočeš.«

»In jaz sem ti nič kolikokrat dejal, da razdelim, kar lahko kupim, kupim pa lahko toliko, kolikor imam kapitala. Če ni dovolj denarja, ni dovolj reprodukcijskega materiala. Jasno?«

»Nič ni jasno. Jaz lahko naredim tri pare na dan. Daš mi za enega. Pavle lahko naredi največ dva para in daš mu za dva para. Janez bi lahko napravil dva para, dobi pa za enega. No, kakšna delitev je to?«

Mojster je molčal, Pavle je potuljeno obrezoval opetnik. Iaz pa sem dejal:

»Krivična!«

Tako se je naša delavniška začela ena najpomembnejših družbenih razprav v zadnjem času. Moje je trditi, da nima dovolj kapitala, da ne dobi kreditov in da bi zelo rad dal slehernemu toliko reprodukcijskega materiala, kot ga potrebuje, ker bi to tudi njemu koristilo, midva s Petrom sva hotela vedeti predvsem, zakaj ima Pavle, ki je mojstrov sosed in snubi njegovo hčer, privilegiran položaj pri delitvi tega materiala, Pavle pa nas je miril in je dejal, da ne bi smeli problema jemati tako osebno, pač pa da bi se morali načelno zmeniti, kako bomo v bodoče delili reprodukcijski material.

Tisti dan in še naslednjega pol smo se prepirali in brali časopise, da bi ugotovili, kako so to reč uredili v drugih podjetjih in v vsem našem gospodarstvu. Ko smo se nakregali in se dovolj teoretično podkovali, smo sklenili, da bomo pri banki protestirali, ker nam ne da kredita, hkrati pa delili tisto, kar bo mojest lahko kupil, po ključu, ki bo stimuliral delovno storilnost. Se pravi, kdor več naredi, naj tudi več dobi, da bo lahko še jutri naredil vsaj toliko, kot danes.

Včeraj zjutraj pa je naš mojster spet kupil reprodukcijski material za ves teden in ga razdelil:

Petru in meni za en par dneвно, Pavlu za dva para na dan.

Spet sva protestirala, tokrat še huje kot prej, pa nič ni pomagalo.

Mojster se je smehljal.

»Saj smo vendar tako sklenili. Gre za stimulatívno delitev. Pavle je delal doslej povprečno dva para na dan, vidva pa samo po enega. Kdor več naredi, naj tudi več dobi. Sicer pa — ko bomo imeli dovolj kapitala, bomo imeli vsi dovolj reprodukcijskega materiala.«

J. V.

Glasilo Republiškega sveta ZS
za Slovenijo. Izdaja CZP Ljud-
ska pravica v Ljubljani. List
je ustanovljen 20. novembra
1942. Urejuje uredniški odbor
Glavni in odgovorni urednik:

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2
poštni predal 313-VI. telefon
uredništva 33-722 in 36-672,
uprave 33-722 in 37-501. Račun
pri Narodni banki v Ljubljani
št. NB 600-111-355 – Posamezna
številka stane 20 din – Narod-
nina je: četrtletna 250, polletna
500 in letna 1000 din – Rokopi-
sov ne vračamo – Poštnina pla-
čana v gotovini – Tisk in il-
ustr. CZP – Ljudska pravica.
Ljubljana

SKONSTRUIRANE TEŽAVE O TOVARNI

Doslej smo bili navajeni brati v časopisih prispevke, ki so obravnavali posamezne probleme v gospodarskih organizacijah. Res je tudi, da smo tu in tam zasledili kompleksen prikaz podjetja, oziroma poskuse, da se v plačanih reportažah kronološko in največkrat olepšano prikaže razvoj in napredek posameznih podjetij. V »Delavski enotnosti« smo pred nedavnim zasledili nov poskus kompleksne analize podjetja Elektroindustrija in splošna montaža, njegovih obratov in stanja v kolektivu, ki šteje več kot tri tisoč ljudi, delavcev, ekonomistov, tehnikov in inženirjev. Prispevek je želel kritično obdelati vse po vrsti, vse in vsakogar. Lahko bi pozdravili tak poskus kritične sinteze, v kolikor bi res šlo za nov metodološki pristop, če bi takšna kritika zasledovala svoj pravi namen in bi temeljila na objektivni vključitvi prikaza dejanskega razvoja, če bi povedala kaj novega in nas česa naučila.

Takšnega namena in pomena pa kritika v prispevku »Tovarna težava« nima. Njena osnovna tendenca je antipatija do vsega, kar se v podjetju dogaja, njena metoda pa je subjektivistična konstrukcija, napolnjena z vsem, kar je člaakar lahko nabral iz pogovorov in iz izvlečkov iz našega tovarniškega lista, da bi tako potrdil svoj naslov in svoj zamišljeni skelet. Njegova kritična analiza stanja »na psu« ni niti sociološka niti politična in niti ekonomska sinteza, je površna improvizacija, ki ima zelo škodljivo posledico za ugled podjetja in kolektiva.

Nikakor ne trdimo, da se v svojem delu ne srečujemo z težavami in napakami. Smo pravzaprav mlado, združeno podjetje, ki raziskuje svojo organizacijo in izpopolnjuje metode dela. Vsekakor pa nismo tovarna, ki iz gola zadovoljstva proizvajajo samo težave v zadovoljstvo neodgovornega novinarja.

S težavami in napakami se gotovo ne moremo spoprijemati, če gradimo svoje antipatije in kritiko mimo stvarnih podatkov, če si spesimo kritično konstrukcijo, ki ne prispeva ničesar koristnega, povzroča pa samo odpor do škodljive površnosti in nepoznavanja osnovnih kriterijev ocenjevanja neke gospodarske organizacije. V takšnem pisanju izgubi tudi prgišče upravičene kritike svojo resnično vrednost. Sicer pa je vsak polemični dialog s tako kritiko nemogoč, ker bi to pomenilo vračanje na raven improvizacije in pavšaliziranja, na raven zaletavega in neodgovornega lovljenja neargumentiranih izjav. Kar v omenjenem prispevku predvsem zavračamo, je ločevanje pojavov in realnega ekonomskega okvira, od neposredne, mnogo bolj zapletene prakse našega minulega in sedanjega razvoja. Podjetje EM naposled tudi ni izoliran gospodarski otok, ki ne bi živo občutil pozitivnih in negativnih vplivov naše splošne gospodarske klime, posebno v panogi elektroindustrije. Problemi v tako pojmovanem okviru imajo mnogo širše dimenzije, in ko jih rešujemo, nam ne zadošča samo ihtiva volja, da se z njimi spopademo, še manj pa zaletavo-kritičništvo in popolno nepoznavanje in ignoriranje materialnih korenin pojavov, ki se bodisi izražajo v organizaciji dela, nagrajevanju, demokratizaciji upravljanja in v vseh ostalih sferah družbene zavesti našega kolektiva.

Toliko o metodi te kritike. Škodljive vtise in razpoloženja, ki jih ustvarja, pa kaže demantirati s prikazom dejanskega razvoja našega podjetja v krajšem obdobju, od njegove združitve do danes. Samo v tem okviru si tudi politične organizacije in za napredek zavzeti delavci v našem kolektivu ustvarjajo dejansko podlago svojega dela pri izpopolnjevanju organizacije in na vseh ostalih področjih delovnih in medloveskih odnosov.

V »Tovarni težavi« je kolektiv vedno imel težave in urenov, pot, nikoli mu ni bilo postlano z rožicami, nista tekla med in mleko. Vsa vlaganja in osnovna sredstva so šla predvsem na račun osebnih dohodkov, ker smo investirali brez pomoči in kreditov. Sele v lanskem letu je podjetje dobilo pomembnejši kredit za opremo proizvodnje. V preteklih letih pa je bila uveljavljena praksa, da se je kolektiv »viškom« ob bilancni odrekel v korist modernizacije proizvodnje. Te žrtve so rodile tudi sadove, ki so posebej pomembni po izvršeni združitvi med Hidromontažo in Tobijem. Podjetje sestavljajo danes specializirani obrati: za splošno montažo, za gradnjo jeklenih konstrukcij (na Studencih pri Mariboru), za izdelavo serijskih in tipičnih proizvodov stikalne tehnike (v Košakih pri Mariboru), za proizvodnjo termičnih gospodinskih aparatov (Tobi v Bistrici), za proizvodnjo gospodinskih hladilnikov in pralnih strojev (HIMO v Mariboru), za proizvodnjo opreme za velike pralnice (v Lendavi), za predelovanje plastičnih mas (v Kidričevem). V prostorih bivše mariborske kaznilnice je urejen pogon za servisna popravila; podjetje ima lasten pogon orodjarne, investicijskega vzdrževanja, lasten avto park s preko petdesetimi vozili itd. Vrednost vseh navedenih objektov in pro-

izvodnih naprav znaša 2,5 milijardi din, dočim je ob ustanovitvi EM pred dvema letoma znašala 1,5 milijarde din. V dveh letih je nastala popolnoma nova tovarna stikalnih naprav v Košakih, ki ima že danes vrednost proizvodnje 2 milijardi dinarjev. Pri programu jo dopolnjuje nova tovarna v Murski Soboti, ki v celoti dela po proizvodnem programu EM (»Ločilka«). Pred letom dni je bila dograjena tovarna v Lendavi, kjer je od Komunalnega podjetja »Plinarna« takorekoč čez noč zrasla tovarna opreme za pralnice z letno vrednostjo proizvodnje v višini 1 milijarde dinarjev. Lani je bila v Studencih pri Mariboru zgrajena tovarniška hala za izdelavo jeklenih konstrukcij, ki jih podjetje potrebuje pri izvajanju montažnih del. Rezultate teh naporov naj ilustrira:

— porast bruto produkta:

leto	milijard din	indeks
1962	7,8	100
1963	11,3	144
1964	12,4	158

— porast dohodka podjetja:

leto	indeks
1962	100
1963	159
1964	177

— porast neto skladov (brez sklada osebnih dohodkov):

leto	indeks
1962	100
1963	120
1964	173

Podjetje je v letu 1963 iz lastnih sredstev vložilo v obratna sredstva 130 milijonov dinarjev, v letu 1964 pa nadaljnih 170 milijonov dinarjev. Kljub temu, da ima podjetje za naše razmere več kot dober koeficient obratnih sredstev, in sicer v letu 1962 3,2, v letu 1963 4,3 in v letu 1964 3,8, je imel kolektiv stalne težave, podobne tistim, s katerimi so se srečali tudi ostali naši kolektivi (blokada računov, rubeži itd.)

Osební dohodki po zaposlenih so v naši »Tovarni težavi« naraščali iz leta v leto:

leto	din neto
1962	31.677
1963	35.333
1964	39.179

Pri politiki nagrajevanja, oziroma ob določanju sredstev za osebne dohodke, smo morali upoštevati več različnejših faktorjev. Na tem področju pa nismo mogli doseči boljših re-

zultatov iz preprostega razloga, ker sestavlja velik odstotek naše proizvodnje proizvodnja gospodinskih aparatov, katerim je že nekaj let ostala nespremenjena prodajna tovarniška cena, dočim so cene materialom, električni energiji, tujim storitvam, embalaži, transportnim stroškom, stroškom servisnih popravil itd. v nenehnem porastu. Izkoriščene so precejšnje notranje rezerve, da smo lahko z osebnimi dohodki in skladi zadovoljili osnovne zahteve kolektiva. V prihodnje se lahko ta problematika še bolj zaostri.

V sklad skupne porabe je Centralni delavski svet podjetja namenil v letu 1962 105 milijonov din, v letu 1963 pa 110 milijonov din. Predvidevamo, da bo po zaključnem računu za leto 1964 v ta sklad priteklo okrog 150 milijonov din. V minulih treh letih je podjetje dogradilo 70 stanovanj, februarja letos pa bo dograjen stanovanjski blok v Groharjevi ulici v Mariboru z 32 stanovanji.

Nam vsem je jasno, da kljub temu še vedno ne bodo mogle biti zadovoljene potrebe tritisočlanskega kolektiva na področju družbenega standarda, posebej ne pri reševanju okrog 250 stanovanjskih primerov. Se danes čutimo posledice minulih let, ko sta se podjetji Hidromontaža in Tobi izgrajevali iz lastnih sredstev, brez zveznih in republiških kreditov ter zaradi tega nujno zanemarjali vprašanje družbenega standarda zaposlenih.

V celotnem sistemu delitve dohodka v podjetju že nekaj let veljajo načela decentraliziranih sredstev vseh skladov, sredstev amortizacije, investicijskega vzdrževanja, izobraževanja itd. Posamezni obrati ustvarjajo in delijo dohodek popolnoma samostojno. Za skupne potrebe podjetja le-ti odvajajo dogovorjen, skorajda simboličen delež. Pri izvajanju tega sistema na-

stopajo tudi določene težave in dezintegracijske tendence, ki se pa z močjo subjektivnih faktorjev paralizirajo in usmerjajo v dobrobit celotnega kolektiva. Še vedno obstajajo težave in pomanjkljivosti v sistemu nagrajevanja. Za to je več notranjih, kakor zunanjih vzrokov. Notranji so v nedodelanem sistemu in težavah pri evidentiranju gospodarskih dogodkov, zunanji pa v pomanjkanju materiala, ki povzroča občasne zastoje pri delu in povečuje stroške poslovanja, preplačevanje strokovnjakov od strani negospodarskih institucij (šole, zavodi itd.). Preplačevanje kadrov nastaja tudi v nekaterih trgovskih organizacijah, ki so v sedanjem sistemu v veliko ugodnejšem položaju, kot so proizvodna podjetja.

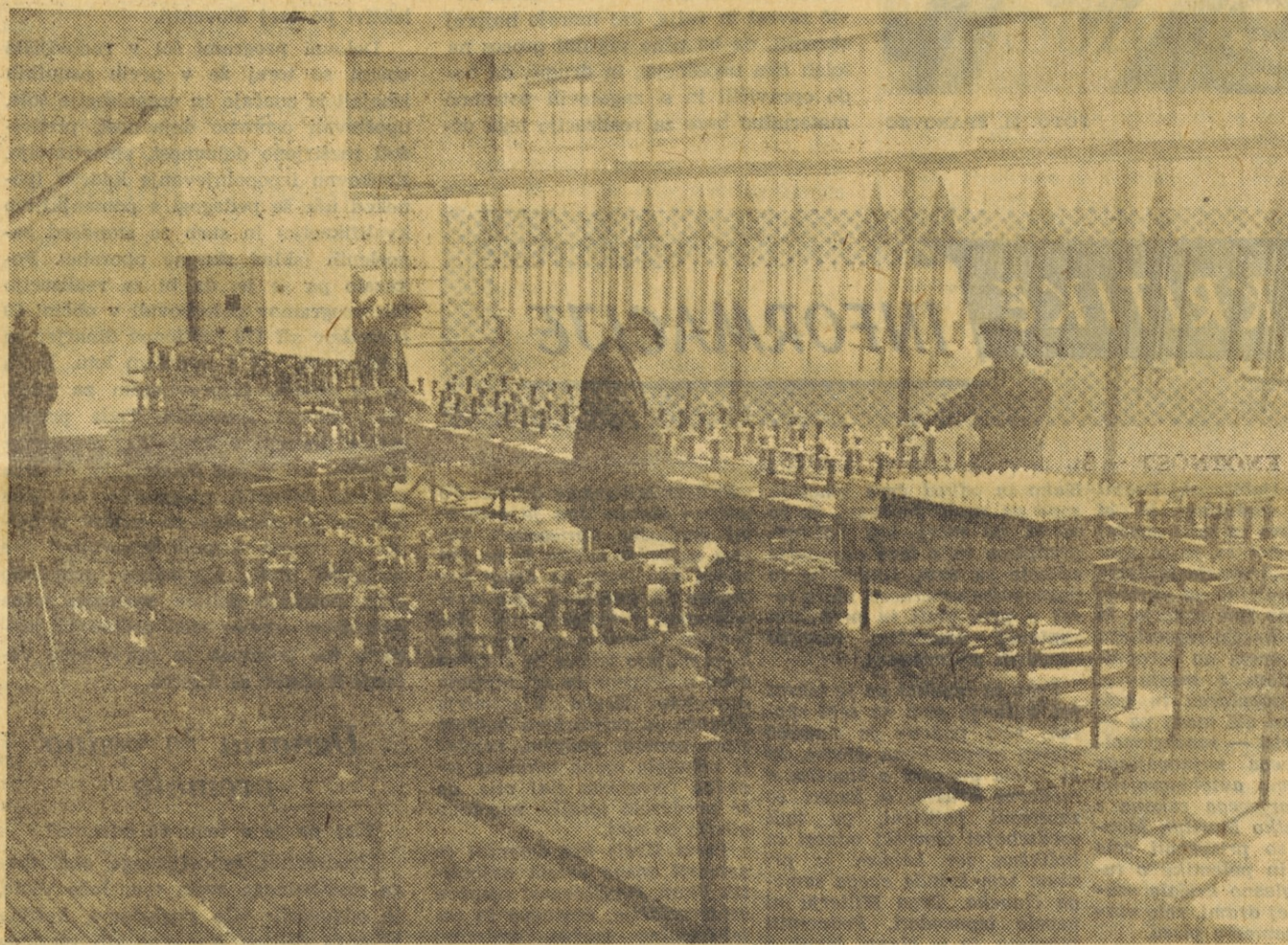
Delo organov upravljanja, tako centralnih (CDS, UO, komisije), kakor tudi v obratih (obratni delavski sveti, sveti ekonomskih enot) ima za svojo osnovo decentraliziran sistem delitve dohodka in upravljanja s skladi ter samostojno operativno vodenje. Centralni organi upravljanja in obratni delavski sveti so dejansko usmerjevalci poslovne politike in odločajoč faktor v najširšem smislu besede. Delo svetov delovnih enot pa nasproti temu nikakor ne more zaživeti. Vzroke za to pomanjkljivost je vsekakor iskati med subjektivnimi silami samimi, tako v operativnih vodstvih, kot v družbeno političnih organizacijah. Predvsem je sindikalna organizacija s svojo metodo dela, ki je omejena na sindikalno vodstvo celotnega podjetja, premalo konkretnih pobud v smeri poglobljanja decentralizacije in uveljavljanja sistema neposrednega odločanja slehernega samoupravljalca.

V sedanjí — lahko rečemo še vedno začetni fazi integracije — spriču raznolikosti dejavnosti, števila obratov in poslovnih enot ter spriču obstoječih objektivnih težav nastajajo številne pomanjkljivosti na vseh področjih — bodisi v organizaciji proizvodnje in poslovanja, zagotovitvi potrebnih kapacitet (naprave, kadri) in preskrbi proizvodnje z reprodukcijskim materialom. Ko, ene težave in napake odpravimo, nastanejo novi problemi.

Dolčas nam vsekakor ni, tudi dobre volje ne manjka — kljub občasnim »tušem«, ki jih doživljamo in prenašamo. Ugotavljamo, da smo podjetje s specifično strukturo in problematiko, nimamo vzorcev za reševanje problemov, želimo pa vsekakor pomoč vseh dobronamernih posameznikov in odločujočih faktorjev.

Opisan prerez stanja v našem kolektivu ne more dati popolne slike o življenju, naporih in uspehih podjetja, njegovih obratov in kolektiva v celoti. To sliko lahko ustvarijo podrobnejši analitični podatki poslovanja, razprave na strokovnih organih, živahne in burne razprave v organih upravljanja, njihova principialnost in vztrajanje na izvajanju notranjih zakonodajnih aktov in sklepov. Prepričani smo, da smo vsaj delno informirali javnost o nasprotnem, kot jo je skušal dezinformirati tov. Tomažej na podlagi površnega obiska v podjetju. Naš kolektiv je dosegel svoje mesto v našem gospodarstvu in svoj ugled prek trdega in uspešnega dela na več sto gradbišnih elektro-energetskih in drugih industrijskih objektov po vsej državi in v inozemstvu, bil je pionir v proizvodnji vrste gospodinskih aparatov Himo in Tobi, opreme za pralnice, montažnih trafo-postaj itd. itd. Zato smo prepričani, da svoj ugled ne moremo prepustiti tendenciozni, površni in nestrokovni oceni katerega koli posameznika.

UO ELEKTROINDUSTRIJE
IN SPLOSNE MONTAŽE —
MARIBOR

Beseda uredništva...

V prvi letošnji številki smo objavili na tej strani reportažo našega novinarja Zdravka Tomažaja pod naslovom TOVARNA TEŽAVA, kjer avtor opisuje probleme, s katerimi se pri gospodarjenju srečujejo v Elektroindustriji in splošni montaži — Maribor. Prispevek pa je sprožil zelo ostro reakcijo med nekaterimi člani kolektiva, čemur je tudi sledil odgovor upravnega odbora te delovne skupnosti.

Kot smo kasneje mogli ugotoviti, je naš novinar res preveč enostransko ocenjeval gospodarjenje v tem kolektivu; videl je predvsem probleme in to, česar niso rešili, da pa je spregledal tudi pozitivne rezultate in prizadevanja v njihovem gospodarjenju. Vendar trdimo, da se to ni primerilo zaradi tega, ker bi imel naš novinar Tomažej aprioristično prepričanje, da je v kolektivu EM vse narobe, ali pa da bi mu s svojim pisanjem hotel kakor koli škodovati, kot je to občutil čutili v podtonu odgovora upravnega odbora EM. Zelo uredništva — in lahko rečemo tudi novinarja — je bila, da bi pokazal na nekatere nerešene probleme v gospodarjenju kolektiva ter tako pomagal graditi in ne rušiti notranje odnose.

Eno je hotenje, drugo pa seveda to, kar nastane. In ker je naš novinar deloma dezinformiral javnost, ker je bila njegova podoba gospodarjenja v EM premalo objektivna, je uredništvo našega lista želelo vnovič pisati o gospodarjenju v EM,

dati bolj objektivno podobo prizadevanj v tem kolektivu, saj naj bo naš list javna tribuna in ne le list novinarjev. In slednjič, nimamo prav nobenega namena za vsako ceno ohranjati vtis nezmotljivosti lista in braniti novinarja, saj ta kot javni družbeni delavec v celoti odgovarja javnosti za svoje pisanje. Uredništvo pa je tudi menilo, da bi vnovič pisali o gospodarjenju v EM tudi zato, ker sicer polemični odgovor upravnega odbora spet samo enostransko ocenjuje prizadevanja v gospodarjenju in ne zanikava vseh trditvev našega novinarja.

To smo tudi predlagali upravnemu odboru EM ter mu zagotovili, da nameravamo upoštevati in posredovati vse pomisleke, ki jih navaja v svojem odgovoru. Razen tega pa dodali:

»Nadaljevanje članka pa bi želeli predvsem usmeriti v javno tribuno o nekaterih problemih gospodarjenja in upravljanja v EM. Nje namen bi bil, da bi člani kolektiva sami spregovorili o nekaterih problemih, s katerimi se kolektiv srečuje, da bi spregovorili o sedanjih rešitvah teh problemov in da bi slednjič tudi sami pokazali, po svojem lastnem mnenju pač, v kateri smeri bi v bodoče kazalo rešitve iskati. To javno tribuno pa želimo usmeriti predvsem na naslednja področja:

A. Intenzifikacija gospodarjenja: v tem poglavju naj bi razgovor s člani kolektiva EM osvetlil predvsem probleme, s katerimi se podjetje

srečuje v procesu intenzivnejšega gospodarjenja. Pri tem mislimo, da bi problematiko kazalo osvetliti z naslednjih zornih kotov:

— organizacija proizvodnega in poslovnega procesa in njun vpliv na gospodarjenje in dosedanje rezultate gospodarjenja;

— izkoriščanje proizvodnih kapacitet in kontinuiteta proizvodnega procesa ter njun vpliv na gospodarjenje kolektiva;

— kadri in kadrovska politika ter njun vpliv na rezultate v proizvodnem in poslovnem procesu;

— vključevanje v mednarodno delitev dela;

— organizacija služb, njihova razvitost in vpliv na rezultate v proizvodnem in poslovnem procesu.

B. V tem poglavju naj bi javna tribuna spregovorila o sistemu formiranja in delitve dohodka v EM, o možnostih in potrebah nadaljnjega razvoja tega sistema. Pri tem bi želeli dobiti odgovor predvsem na naslednja vprašanja:

— katere materialne pristojnosti imajo delovne enote;

— kako so zasnovani medsebojni odnosi med delovnimi enotami in skupnimi službami;

— kateri zavratalni momenti se pojavljajo v razvoju in uveljavljanju gospodarjenja proizvajalcev v delovnih enotah;

C. Javna tribuna naj bi spregovorila o sistemu delitve sredstev za osebne dohodke. Sodimo, da naj bi

spregovorila predvsem o naslednjih problemih:

— kako je izoblikovan sistem nagrajevanja za proizvajalce v neposredni proizvodnji in kako ta sistem deluje kot stimulacija za boljše individualne in kolektivne rezultate dela;

— kako je izoblikovan sistem nagrajevanja za organizatorje proizvodnega in poslovnega procesa, za upravno administrativni kader in kako ta sistem deluje kot stimulacija za boljše individualne in kolektivne rezultate dela;

— kako sedanjí sistem delitve vpliva na oblikovanje medsebojnih odnosov;

— katere antagonizme povzroča doslej izoblikovani sistem delitve in v katero smer naj bi ga v prihodnje razvijali in izpopolnjevali;

— kako sistem nagrajevanja vpliva na individualno odgovornost in proces poslovanja in gospodarjenja.

To citiramo po konceptu, ki smo ga posredovali upravnemu odboru. Razen tega pa smo tudi predlagali, da bi obsežno v tem pogovoru sodelovali tudi tisti tovariši, ki so se pritožili, da jim je naš novinar izjave potvoril ali iztrgal iz konteksta in s tem izmislil njihovo misel. Tako bi lahko sami vnovič spregovorili o problemih.

Vendar pa je upravni odbor EM zavrnil naš predlog in vztraja pri odgovoru, ki ga tokrat v celoti objavljamo. Vendar hkrati upamo, da s to zavrnitvijo še ni izrekel tudi mnenja, da bi take javne tribune o gospodarjenju in upravljanju v EM tudi ne bilo in da tudi kolektiv zavrača ta naš predlog.

RADOVEDNEZA

FOTO: M. SPAROVEC

Iz radovljiške komune:

Šolstvo v zrealu občinskega proračuna

Bodoči kronist, ki bo raziskoval naše šolstvo, se bo prav gotovo lep čas mudil ob letu 1964, ko je v slovenski prosveti in okrog nje v pravem pomenu besede zavrelo. In ko bo napisal bilanco tega leta, se bo glasila nekako takole: Vprašanje osebnih dohodkov, vsaj v osemletnem šolstvu, so malodane vse občine rešile z rebalansi občinskih proračunov, prosvetni delavci so se začeli sami zavedati svojih pravic ter se aktivno vključevati v sistem samoupravljanja, vsesplošna družbena skrb za to panogo družbenih služb pa je vse Slovence z upanjem povedla v novo leto.

Kakšne bodo kronistove ugotovitve za naslednjih dvanajst mesecev, ki jih zdaj preživljamo, seveda še ne moremo predvidevati. Nekaj pa bo vsekakor opazil: deceni zamujenega časa v šolstvu in več ni bilo moč rešiti s prvimi, čeprav učinkovitimi ukrepi za na pogled »potapljačo se barko prosvete« v letu 1964, niti niso bile dovolj samo enkratne rešitve. Šele po teh je napočil čas resničnega, postopnega in gotovega utrjevanja našega šolstva.

V samoupravljanju bistven korak naprej

Na bodočega kronista sem se domislila ob obisku v radovljiški občini, v kateri so bili prosvetni delavci (da ne zamočimo, na pobudo občinskega sindikalnega sveta!) med prvimi v Sloveniji, ki so pričeli že sredi lanskega leta izdelovati delovne programe šol, izračunavati ceno pedagoške ure in vrednost programa ter iskati merila za nagrajevanje po rezultatih svojega dela. Pri tej njihovi aktivnosti sta botrovala dva tesno povezana elementa. Prvič zavest in volja, kaj morajo najprej ukreniti, da bo učno vzgojni proces na šolah čim uspešnejši, in drugič, da bodo opravičili in si zagotovili potrebno materialno bazo za realizacijo tega uč-

no vzgojnega procesa. Vedeli so, da bodo mogli le z natančno izdelanimi in z dinarji ovrednotenimi programi preiti iz bivšega proračunskega dodeljevanja sredstev na pogodbene odnose z občino. Pri tem je treba omeniti, da so v občini moralno podpirali njihovo delavnost, sami prosvetni delavci v Radovljici pa so si poiskali takšno metodologijo za sestavo delovnih programov šol, da je služila republiškem odboru sindikata delavcev družbenih dejavnosti, poleg nekaterih drugih, za osnovo pri pripravi njihove metodologije, ki se je danes teoretično poslužujejo šolski kolektivi po vsej Sloveniji.

Delovni programi šol v radovljiški občini so torej že v prvih osnutkih izhajali iz značaja in organizacije šole, upoštevali osnovno dejavnost, predvideli razširjeno dejavnost, amortizacijo, strokovno izpopolnjevanje kadrov (ponekod uče še pedagogi s pomanjkljivo kvalifikacijo) in skrb za standard zaposlenih (sklad skupne uporabe). Pokazalo pa se je, da bi za realizacijo teh programov potrebovali v občini 69 odstotkov ali 170 milijonov dinarjev za šolstvo več kot v minulem letu. In tu se je šolam, pripravljenim za start, vsaj deloma zataknilo. Toda preden prično govoriti v Radovljici o »novih« težavah, vsi vprek poudarjajo, da ima sestava delovnih programov šol (vse šole so jih naredile po enakih principih na osnovi skupnih dogovorov) dve pozitivni plati: omogočajo nemoteno delo, notranjo delitev sredstev, jasne »denarne« odnose med občino in prosveto ter postopno in upravičeno večanje sredstev za šolstvo.

Denarja še vedno premalo

Kaj pa je s temi 69 odstotki?

Predsednik redovljiškega občinskega sindikalnega sveta tov. Jože Vidic, je odgovoril: »Če pogledamo, kakšna je nova delitev proračunskih sredstev med družbeno-političnimi skupnostmi, so naše realne možnosti za povečanje občinskega proračuna letos precej skromne.«

Za njegovimi besedami se je skrivalo precejšnje razočaranje, ki ga je moč razumeti. Leto in več smo vse vprek vpili in dokazovali, da je drugačna delitev sredstev med družbeno-političnimi skupnostmi nujna in si bolj nagnosko kot premišljeno obetali, da bo že sama nova delitev takoj vse uredila. Res je sicer, da se bodo kolešja delitve šele sčasoma vpeljala in da bodo občine na mnogo boljšem predvsem tedaj, ko bodo odplačale svoje obveznosti (anuitete), stare grehe, ki so jih zagrešile s tem, ko so podpirale predvsem gospodarski razvoj, namesto da bi skrbele za skladen napredek tako gospodarstva kot družbenih služb. Pa ne gre le za enostransko usmerjanje sredstev v preteklost, temveč tudi za družbeno-politično škodo, ki so jo take enostranske investicije povzročile v družbenih službah.

Toda letošnja delitev proračunskih sredstev med družbeno-političnimi skupnostmi z radovljiškega območja, resnično obeta občinskemu proračunu le malenkostno izboljšavo. S predloga tega proračuna lahko namreč razberemo, da bo v celotni masi dohodkov povečala v primerjavi s preteklim letom svoje dohodke Zveza za 96 odstotkov (169 milijonov več kot v 1964. letu), republika za 16 odstotkov (ali 126 milijonov več kot v 1964.) in občina za 6 odstotkov (ali 78 milijonov več). Občina je razpolagala lani z milijardo 244 milijoni, letos pa bo le z milijardo 323 milijoni. Kako bo torej kos vsem

nemajhnim nalogam, ki jih predpisuje ustava?

Tovariš Vidic mi je razložil to takole: »Računali smo, da bomo v 1965. letu lahko povečali osebne dohodke v občini za kakih 25 odstotkov. Zdaj je stvar seveda zelo negotova, predvsem še, ker je nekaj pglavitnih gospodarskih organizacij ostalo brez reprodukcijskega materiala. Prisiljeni smo bili, da smo v občinskem proračunu upoštevali le najnujnejše osnovne dejavnosti (kulturo in prosveto, socialno varstvo, zdravstveno zaščito, državno upravo), ostalim smo sredstva znatno zmanjšali, ali jim jih sploh nismo mogli dati. Za komunalno dejavnost na primer (in radovljiška občina je turistično območje), smo predvideli le 100 milijonov za ureditev Bleda in Bohinja, niti dinarja za ceste tretjega reda, da o sofinanciranju ljubljanske bolnišnice ali o investicijah v negospodarske panoge sploh ne govorim. Teoretično danes obstaja možnost, da bi si finančno opomogli: toda tista sredstva, ki jih je federacija z novimi ukrepi decentralizirala in prepustila gospodarskim organizacijam, sta jih zopet deloma pobrali Zveza in republika z novo proračunsko delitvijo med družbeno-političnimi skupnostmi, ostali del pa bo šel v obvezno združevanje sredstev gospodarskih organizacij, v banke. Praktično je torej ta denarni potencial za občino minimalen.«

Volja jim ni upadla

Spričo take situacije v občini, se je sestal Svet za šolstvo in ugotovil, da o 69 odstotnem povišanju sredstev za osnovne šole letos seveda ne more biti govora. Predlog občinskega proračuna je sicer namenil šolskemu skladu v globalu kakih 25 odstotkov več denarja kot v letu 1964 (lani celoten sklad 389 milijonov, letos 500 milijonov), tako da razpolagajo konkretno osnovne šole s 371 milijoni dinarjev (lani 250). V bistvu pomeni za radovljiške šole tudi ta procent stopnjo naprej. Povprečje osebnih dohodkov prosvetnih delavcev se je namreč v preteklih mesecih dvignilo skoraj do povprečja osebnih dohodkov enako kvalificiranih delavcev v gospodarstvu v radovljiški občini, letošnja povečana kvota denarja v šolskem skladu pa daje možnost, da bodo ti dohodki ponovno narasli. Poleg tega so šole prejele svoj denar prvič v zgodovini na podlagi z dinarjem ovrednotene vrednosti svojih utemeljenih programov, vrednosti, ki jo je skušala občina po svojih najboljših možnostih upoštevati.

Vendar, delovni programi šol se v radovljiški občini v tem šolskem letu ne bodo mogli povsem redlizirati. Po dogovarjanju so prosvetni delavci sklenili, da bodo črtali iz njih del tako imenovane razširjene dejavnosti šole. In kdo je kriv, da bodo zmanjšali prvotni načrt? V radovljiškem primeru ne prosvetni delavci sami, marveč družba, ki jim ni sposobna zagotoviti toliko sredstev kot jih — tudi po mnemju družbe — upravičeno terjajo.

Morebiti se bodo v nekaterih kolektivih začasno odrekli celo celotnemu možnemu povišanju osebnih dohodkov?! Toda v nečem so si prosvetni delavci enotni: v osnovi ne bodo in nočejo odstopati od dela, ki so si ga predpisali v svojih delovnih programih.

Signali za bodoče delo

Za tekoče leto so torej v radovljiški občini poskrbeli za šolstvo, kolikor so mogli. Videti je, da so na eni strani tako družbeno politični delavci kot šolniki veseli koraka naprej, ki so ga naredili v samoupravljanju v šolah in da niti preveč ne tožijo nad sredstvi, za katera so bili uverjeni, da jih bodo dobili in da jih bodo po novi delitvi med družbeno-političnimi skupnostmi celo z lahkoto dobili. Toda šolstvo, in vse družbene službe, kot se zrcali iz predloga občinskega proračuna opozarjajo, da v Radovljici še dolgo ni, trenutno ne more biti in tudi ne bo v redu.

ALA PEČE

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Miller je razočaral

»PO PADCU«
V DRAMI SNG
V LJUBLJANI

Malo je v ljubljanski Drami premierskih predstav, ki bi bile tako hitro in tako zgodaj razprodane, kot se je to zgodilo ob delu Arthurja Millerja »Po padcu«. Delno je »krivo« temu že samo ime avtorja, ki je postal s »Smrtjo trgovskega potnika«, »Lovom na čarovnice«, »Pogledom z mostu«... upravičeno popularen in priljubljen, prav nič manj pa — bodimo odkriti — senzacionalnost njegovega najnovejšega teksta, ki ima avtobiografsko ozadje Millerjevega zakona s filmsko igralko Marilyn Monroe. Svoje so prispevali celo komentariji in polemike v tujini, ki so glasno kričale »za« ali »proti« tej drami, celo »za« ali »proti« samemu piscu.

Posledica mrzličnega pričakovanja »novega Millerja« pa je precejšnje razočaranje. In sicer ne zavoljo tega, ker je »Po padcu« potrdila ali ne potrdila avtobiografska izpoved, ali ker je po nekkih občečloveških moralnih normah neumestno v literarni obliki govoriti o sebi in drugih, če pač svet po naključju pozna delček tvojih (in tvojih prijateljev) zgodb ter pripetljajev.

Kako in odkod črpa umetnik snov za svojo tvornost, za to ni in ne more biti nobenih predpisov in o tem odgovarja edinole on sam. Ljubitelji le poznavalce umetnosti mora torej v prvi vrsti in predvsem zanimati umetniški rezultat njegovih prizadevanj.

Prav ta rezultat pa je tokrat pri Millerju sam na sebi sporen. »Po padcu« je namreč idejno nerazčiščena drama, ki bi želela govoriti o človeku v moderni družbi, v kateri so zaostreni politični, pa tudi medsebojni človeški odnosi in kolikšna ter kakšna je pri vsem tem krivda enega samega človeka. Tega Millerju ni uspelo izpovedati. Podvomiti moramo, če je glavni junak v »Po padcu« res eden izmed predstavnikov današnjih intelektualcev, podvomiti, če je njegovo iskanje krivde in nekrivde odkritosrčno in končno se vprašamo, kaj in kaj vse je krivda. Nedolžni, pravi avtor, so samo mrtvi, najbrž zato, ker se po smrti sami ne morejo več braniti. Da izvemo to, je za neko dramsko delo gotovo premalo.

Režiser Millerjeve drame »Po padcu« Slavko Jan je pripravil študijozno uprizoritev, katere največja odlika je na eni strani enovitost, na drugi natančno in smiselno podajanje natrpanih retrospektivnih dogodkov, monologov, prizorov, ki prehajajo tekoče in skladno drug v drugega in se stapljajo v celoto. Scena Vladimirja Rijavca je režiserjevo hotenje sicer povsem podprla, vendar je vzbujala njena tehnična izvedba (mrežasta tla) vtis, da se predvsem igralka negotovo gibajo po njej.

Boris Kralj kot Quentin je ustvaril enega svojih najboljših likov. Prečiščenost njegove interpretacije, čustveno in intelektualno močne, smiselno ter pravilno podoživete, je gotovo bila pglavitni igralski prispevek večera. V nehvaležni vlogi Maggie je nastopila Duša Počkajeva. Če ne iščemo v njeni igri paralel z M. Monroe (česar seveda ne smemo), je njena kreacija polna in v skladu s tekstom. Sodelovali so še Iva Zupančič, Jože Zupan, Marija Benkova, Danilo Benedičič, Jurij Souček in drugi. A. P.

Umor petnajst let prepozno

RADIJSKA IGRA
D. PLICHTA
»OBRAČUN«

Zgodba, ki nam jo v svoji radijski igri »Obračun« realistično podaja slovaški avtor Dimitrij Plichta, se morebiti je ali bi se vsaj mogla resnično dogoditi. Ni malo primerov v življenju — pa tudi nešteto literarnih tekstov je ubranih na to temo, ko se je bivši okupatorjev pomočnik usedel po drugi svetovni vojni na ugledni stolček komunistične oblasti. Niti druga skrajnost, ki je v »Obračunu« glavno gibalno, da nekdo v vojni ni mogel ubiti človeka, čeprav je vedel, da mu ta streže po življenju in zavira celo splošni boj podjarmljenega naroda za svobodo, ni nič nenavadnega. Bolj nevsakdanje je, da ubije Josip Molnar v »Obračunu« tega človeka petnajst let po vojni, ker mu je celo zdaj storil krivico in mu s slabo napisano

no karakteristiko onemogočil opravljanje njegovega poklica. Molnarjeva mera je torej polna, si lahko porečemo. Vendar to je naša domneva, ki pa je avtor v »Obračunu« ni izpeljal od domneve k stvarnemu prikazu.

Plichta v zgovorni retrospektivi pogovora med obtoženim Molnarjem in preiskovalnim sodnikom, pove v številnejših nadrobnostih, kot bi bilo za izpovednost nujno, zakaj Molnar ni v vojni dneh ubil kolaboranta Tabero. Pač pa ostane poslušalcu čas naslednjih petnajst let Molnarjevega življenja, ukrepanja, mišljenja, dela, povsem neznan. Molnar se pač nenadoma odloči za dejanje, ki ga prej ni bil zmožen. Nekaj se je torej v njem samem ali v okolju spremenilo.

Kaj? Edino, kar je v tej radijski igri resnično psihološko presunljivo in jasno je, da Molnarjevi tovariši nič več tako trdno ne stojijo ob njem kot v borbenih dneh ter se cincavo vprašujejo, zakaj Molnar pravzaprav ni ubil Tabere že med vojno.

Režiser »Obračuna« Dimitrij Plichte je bil tokrat v radiu ljubljana debutant Jože Vozny. Sestavil je igralsko ekipo, v kateri so si bili nekateri interpreti glasovno preveč podobni (Molnar — Tabera), kar je motilo dojemljivost teksta. Plastična retrospektiva brez zvoikom nakazanih preskokov, ki se mi je zdela zanimiva, napeta, pač terja skrbnejši izbor sodelavcev. Sodelovali so poleg Berta Sotlarja, Maksa Bajca, še Jože Zupan, Stane Sever, Dušan Škedi in drugi.

Samovoljne interpretacije »demokratizacije« učno-vzgojnega procesa

Dr. Iva Šegula je v »Analizi in interpretaciji petletnega preizkusa učnega načrta za osnovne šole« med drugim zapisala, naj bi v prihodnje obveljalo načelo, da je učni načrt družbeni dokument, ki »mu daje samoupravljanje svojemu življenjsko silo in neposrednost, a vselej tako, da ostane zavest o družbenih obveznostih ljudskega izobraževanja živa in jasna.« Učitelja, šolo in pristojne prosvetne družbene organe obvezuje učni načrt, se pravi, da ni nihče pooblaščen spreminjati ga po svojih subjektivnih konceptih ter tako tudi spreminjati splošno izobraževalno vsebino naše obvezne šole. Spričo tega bi se morali pristojni sveti za šolstvo pri občini bolj poglobiti v pristojnosti, ki jih imajo zlasti pri izdelavi učnega načrta za dve dopolnilni uri v sedmem in osmem razredu ter jih v skladu z navodili okvirnega učnega načrta in določili 21. in 129. člena Zakona o osnovni šoli izvajati ter kontrolirati njegovo realizacijo v osnovnih šolah. Tako bi preprečili samovoljno in pogosto neupravičeno poseganje oziroma spreminjanje učnega načrta. Praksa nam kaže, da je taka samovoljna interpretacija »demokratizacije« učnih načrtov s strani vodstev posameznih šol in celo nekaterih zavodov za prosvetno pedagoško službo škodljiva za nadaljnji razvoj osnovne šole. (Nekatere misli, citirane iz izvlečka analize »Uresničevanje reforme o osnovni šoli«, podčrtala S. G.)

Samovolja, o kateri molčimo

Na šestnajsti seji prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SRS, na kateri so poslanci v razpravi o dosedanjih izkušnjah reforme na osnovni šoli zelo kritično spregovorili o nekaterih samovoljnih interpretacijah pouka dopolnilnih ur, pa sicer nihče ni spregovoril o samovoljnih interpretacijah in ukrepanjih v zvezi z napredovanjem učencev iz razreda v razred ter pogosto napačnim tolmačenjem posebne skrbi za nadarjene učence. To seveda ne pomeni, da ni takih »demokratskih rešitev« v praksi našega osnovnega šolstva, ki so v nasprotju z zakonom o osnovni šoli in intencijami reforme na osnovni šoli. In vendar so se takšne »demokratske rešitve« v praksi marsikje lahko uveljavile, med drugim tudi zato, ker so komisije občinskih skupščin ob pregledu statuta delovnih organizacij na nekaterih osnovnih šolah, enostavno včasih spregledale, da le-ti »uzakonjajo« nekatera določila, ki niso v skladu z zakonom o osnovni šoli. Uveljavile so se lahko ne nazadnje tudi zato, ker včasih občinski sveti za šolstvo spričo stalnih materialnih težav v našem šolstvu, enostavno sploh niso prišli do tega, da bi tudi kontrolirali, kako se na šolah izvaja vsebina zakona o osnovni šoli. Ne nazadnje pa so se take »demokratske rešitve« včasih »spregledale«, ker ne le prenekatere prosvetni delavci, temveč tudi nekateri predstavniki naših skupščin, niso prepričani, da je na primer pametno napredovanje učenca iz razreda v razred tudi ob eni slabi oceni. Sicer pa, res ni potrebno dolgo načelno uvodno razmišljanje, da bi z živimi primeri pokazali nekatere škodljive posledice takih »samoupravnih demokratičnih rešitev« na nekaterih osnovnih šolah.

To ni le pravno, to je tudi moralno vprašanje

Znan je primer, ko je v preteklem letu občinska skupščina Ljubljana-Siška sprejela odlok, ki je vseboval drugačne norme v pogledu napredovanja učencev iz razreda v razred, kakršne je vseboval dotlej veljavni zakon o osnovni šoli. Odlok so morali zelo hitro razveljaviti, ker je javnost, obveščena preko tiska, ugotovila, da je ta odlok samovoljen. Kljub taki izkušnji, pa v sosednji ljubljanski občini Center Svet za šolstvo ni vedel, da je na eni izmed njegovih osemletk še v šolskem letu 1963/64 veljal »samoupravni predpis« (ali le ustni dogovor?) o obveznih popravilih izpitih tudi iz ene negativne ocene, in veljal je menda ves čas, kar imamo zakon o osnovni šoli. Otroci so imeli popravne izpite v šestem, sedmem razredu (morda še v nekaterih nižjih) celo iz glasbe, pa seveda matematike... Morda je to »določilo« bilo zapisano lani celo v statutu te delovne organizacije (ali to pristojni Svet za šolstvo ve natančneje?), morda je še sedaj »veljavno«. Ni bistveno, ali se nekateri starši »strinjajo« s popravilnim izpitom, »ker bo otroku drugo leto lažje«, ni bistveno, da vse to velja na šoli sredi Ljubljane, kjer večina staršev le zmore denarna sredstva za inštruktorja med počitnicami itd. Bistven je zaskrbljujoče brezskrben odgovor, ki ga je dala lani po takem popravilnem izpitu, ki ga ni opravila, svojim sošolcem neka učenka: »Mama mi je že doma zjutraj rekla, da če ne bom naredila izpita, bom šla pač na katero drugo šolo v naši občini, saj tam popravni izpiti ne veljajo!«

Ne dajem prednosti pravni plati tega vprašanja, saj koncem koncev bo nezakonskost nekega takega »določila« javnost slej ko prej obsodila. Toda kdo

bo obsodil moralno plat tega vprašanja, kdo odgovarjal za nedvomni vzgojni spodrsrlaj, kdo odgovarjal za trenutek, ko smo v zavest otroka vsadili nevarno kal spekulativnosti, ki je v kasnejšem življenju mnogokrat tako usodno za moralno podobo mladega človeka, za njegov odnos do dela? (Ne navajam imenoma šole, ker nočem iz tega primera delati senzacije. Na ta primer je opozorjen občinski svet za šolstvo, vsekakor pa ni osamljen primer v Sloveniji.)

To ni le pedagoško, to je tudi moralno vprašanje

28. člen Zakona o osnovni šoli posebej govori o skrbi za nadaljnji razvoj nadarjenih učencev, ki naj bi se usmerjala predvsem na dodatno delo z nadarjenimi učenci, glede na njihove posebne interese v tako imenovanih svobodnih dejavnostih, interesnih krožkih. Po podatkih iz ankete iz leta 1960, je samo 2,5 odstotka nadarjenih otrok, poglobljalo svoje znanje v okviru interesnih krožkov. Ne glede na to, da je za tako stanje tudi mnogo objektivnih razlogov, ne nazadnje to, da se ta dejavnost šole ni vključevala v redno osnovno dejavnost zavodov, da ni bilo denarnih sredstev, s katerimi bi stimulirali delo učiteljev z nadarjenimi učenci itd., pa obstajajo v praksi tudi primeri, ki govorijo o »demokratičnih rešitvah« tega vprašanja, ki niso v skladu z intencijami reforme osnovne šole in Zakona o osnovni šoli.

V ljubljanski občini Moste je šola, ki želi uveljavljati izkušnje in prakso osnovnega šolstva iz nekaterih zapadnih razvitih dežel v pogledu skrbi za nadarjene otroke. Svoje učence že razporeja v paralele »pametnih« in »manj pametnih«, kajti le tako naj bi bilo delo z njimi lažje in učinkovitejše. Ta svoj »pedagoški princip« je v praksi

uzakonila, ne da bi občinski svet za šolstvo postal na tako prakso pozoren.

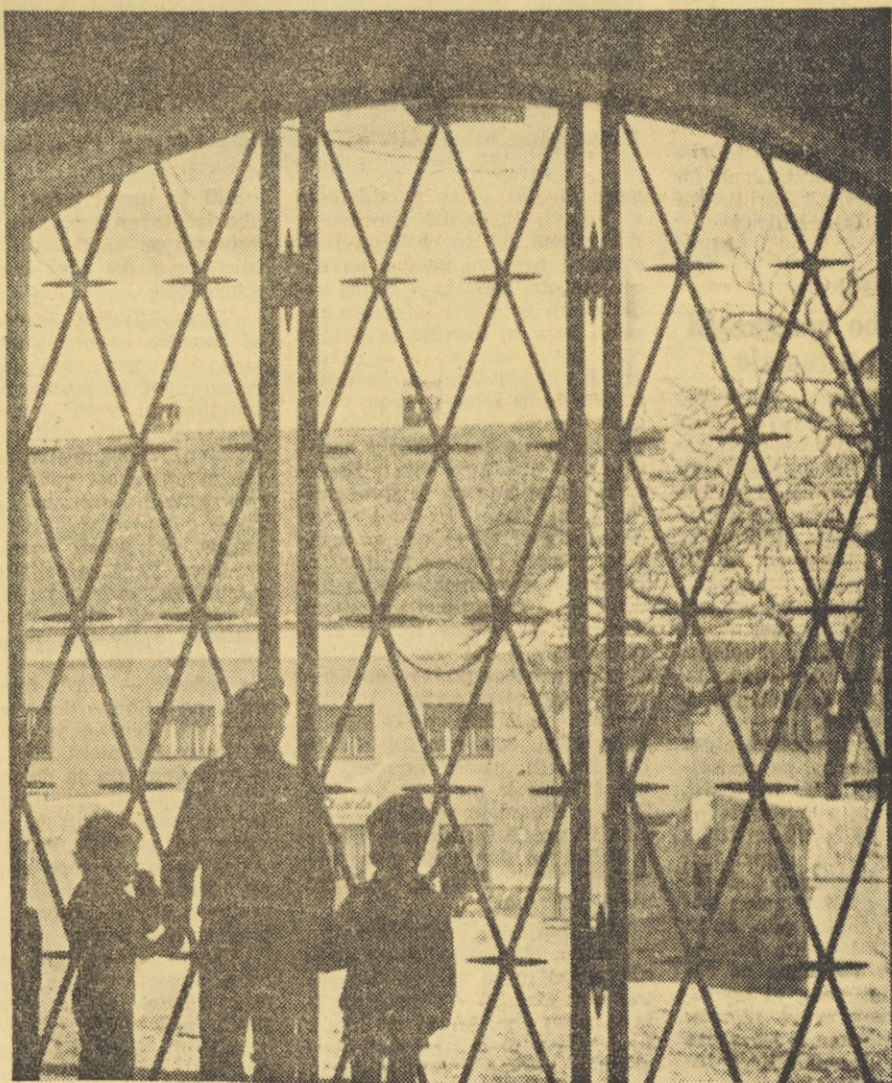
Nekaj vprašanj, ne pravnega značaja, čeprav bi si tudi to verjetno lahko zastavili, temveč moralnega. Mar bomo otroke že v naši enotni, obvezni šoli, katere prvi akcent brez dvoma velja vzgoji, a drugi izobraževanju, delili na »razrede sposobnih in manj sposobnih«? Mar ne verjamemo več v načelo, da se tudi manj sposobni in delavni v kolektivu, kjer so tudi bolj sposobni in delavni, vendarle navzamejo od istega kolektiva lahko marsičesa pozitivnega, delovnih navad, večjega interesa za znanje, itd. Mar verjame, da ob taki praksi ne bi prišlo do različnega vrednotenja učencevega znanja v različnih paralelkah. Mar verjame, da takšna delitev na bolj in manj sposobne v rani mladosti, ne bo zapustila pri mladih ljudeh usodnega pečata, ki ga bodo odnesli s seboj v življenje. Mar ni bolj pedagoško bolj nadarjenega v razredu še posebej miselno zaposliti in mu pustiti, da pred celotnim razredom interpretira svoj odgovor, svoje večje znanje. Vprašanj, ki se že laiku porajajo ob taki »rasni« delitvi otrok na pametne in manj pametne, vprašanj moralnega značaja, je mnogo. Kdo se z njimi intelektualno ukvarja in kdo na to etično vprašanje išče odgovorov izraslih iz socialistične etike in humanizma?

Res je, da mnogokrat slišiš, da to ni nič posebnega, da je to tako in tako »tiha politika« več ali manj vseh šol, da tega ni le v Ljubljani, temveč tudi v tej in tej primorski občini itd. Slišiš zelo resne zagovore take teorije in prakse, ki »se je baje zelo uveljavila na Zahodu«.

Ne da bi sama razsojala o tem vprašanju, bi vseeno želela v tem prispevku opozoriti na takšno skrb za nadarjene otroke, ki bi ji morali in mogli dati strokovne odgovore v skladu s humanističnimi nazori naše družbe strokovnjaki, občinski družbeni sveti za šolstvo in ne nazadnje zavodi prosvetno pedagoške službe.

Ne doživlja torej le dopolnilni pouk »samovoljne interpretacije demokratizacije« učnega načrta, pač pa tudi druga poglavja našega učno-vzgojnega sistema in družbeni normativi, tako na primer o napredovanju nadarjenih otrok in učencev z negativnimi ocenami. Pravijo, da v svetu velja orientacija, da okoli 13 odstotkov otrok intelektualno ne dosega povprečnega nivoja in povprečnih zahtev obvezne šole. In pri nas? Mar je 40 odstotkov intelektualno pod povprečjem? In, mar nimamo razvitega posebnega šolstva za tiste, ki iz psihofizičnih razlogov ne morejo zadostiti povprečnim zahtevam naše osnovne šole. Kaj je potem s tistimi manj sposobnimi in onimi bolj sposobnimi?

SONJA GASPERŠIČ

ORNAMENT V KOVINI

FOTO: MILAN SPAROVEC

— Kaj pa morem — na naši prejšnji šoli so se demokratično odločili za takšno abecedo

Šola na snegu

Ni povsem nova praksa, da se del učnega načrta v nekaterih osnovnih šolah v naši republici izvaja v naravi. Predvsem se je dosedaj ta nova oblika šolskega pouka prakticirala v poletnih oziroma spomladanskih in jesenskih mesecih. V letošnjem šolskem letu pa so v nekaterih osemletkah v Ljubljani pričeli uvajati tako imenovano »šolo na prostem« tudi v času zime.

Konec lanskega koledarskega leta, v mesecu decembru, je kar štirindvajset osnovnih šol v treh ljubljanskih občinah — Center, Bežigrad in Siška, pričelo z uvajanjem »šole na prostem« v zimskem času. Učenci 6. razredov osnovnih šol, so konec decembra lanskega leta skupaj s profesorji in učitelji telesne vzgoje zapustili prostore v učilnicah in odšli v tri domove v bližini Ljubljane, da bi tam nadaljevali s poukom. Tej obliki učenja, ki je povezana tudi s smučarskimi tečaji, bo od konca decembra prejšnjega leta pa do srede marca tega leta v izmenah prisostvovalo prek 2200 učencev ljubljanskih osemletk. Seveda bo z njimi ves ta čas tudi prek 200 učiteljev in profesorjev. »Šola na prostem« v zimskem času, kot novo obliko šolskega pouka v osnovnih šolah, obiskujejo učenci 6. razredov teden dni.

Uvajanje nove oblike učenja v osemletkah pozimi je predvsem poizkus koncentracije načrta telesne kulture na vsaki šoli. To bo vsekakor pripomoglo k temu, da bodo učenci, ki bodo zapustili osemletke, poleg splošnega znanja, ki ga dobijo že sedaj, opravili še smučarski tečaj, in sicer ne glede na socialno stanje njihovih staršev.

Program šole na prostem v zimskem času je pripravil Zavod za pedagoško in prosvetno službo v Ljubljani. Na osnovi teh programov pa so potem občinske skupščine oziroma skladi za šolstvo, pri občinskih skupščinah odobrili potrebna sredstva za izvajanje nove oblike šolskega pouka.

Seveda je vsak občinski sklad za šolstvo prispeval potrebna materialna sredstva v odnosu na število osemletk in učencev 6. razredov osnovnih šol, ki sodelujejo pri izvajanju tega programa. Tako je občinski sklad za šolstvo Center namenil za izvajanje programa skupno 10 milijonov dinarjev, občina Siška 5 milijonov in občina Bežigrad je prispevala sredstva v skupnem znesku 2 milijona dinarjev. Ta sredstva so se porabila za nabavo razne opreme kot so smuči, čevlji in trenerke, prav tako pa so v teh zneskih vračunani tudi prevozni stroški in plačevanje tehničnega kadra v posameznih bazah. V vsaki posamezni bazi — počitniškem domu, kjer se izvaja program, je sedaj na razpolago okrog 50 parov smuči, od 20 do 50 parov smučarskih čevljev ter od 30 do 80 trenerk, vse to seveda v različnih velikostih. Starši učencev 6. razredov osnovnih šol prispevajo samo sredstva za prehrano. Vendar tudi ti zneski niso pretirani. Saj gornja meja prispevkov za prehrano ni večja od 5600 dinarjev za teden dni, koli-

kor pač traja ta nova oblika šolskega pouka v naravi. Za učence, katerim starši ne morejo prispevati niti tega minimalnega zneska zaradi teškega socialnega položaja, plača celotno oskrbo socialno skrbstvo posamezne občine. Strokovni učni kader, ki dobiva dnevno po 1500 dinarjev, pa plačujejo iz svojih lastnih sredstev šole same.

In kje se izvajajo nove oblike šolskega pouka v naravi? Občina Ljubljana-Center je dala na razpolago svoj počitniški dom v Uršjah pri Bledu. Tu preživljajo, in bodo se do srede marca enotedensko »šolo na prostem« učenci 6. razredov devetih osemletk varijetno s poljansko šolo, in gimnazijo in vzgojnimi zavodi Janeza Levca. Učenci štirih osnovnih šol iz Bežigrada (samo v tej občini niso pristopile k izvajanju programa vse osemletke), imajo pouk v domu na Travnici gori, a učenci devetih osemletk občine Siška in vzgojnega zavoda Smednik preživljajo enotedenski pouk v domu na Streunjem vrhu.

Učenci 6. razredov osemletk tekom vsakega dopoldneva spremljajo oicajen pouk, popoldne pa skupaj z učitelji telesne vzgoje pridobivajo osnovno znanje v smučanju na številnih smučarskih terenih. Poleg smučanja in rednih šolskih predmetov pa poslušajo učenci še obvezna predavanja o prvi pomoči, o nevarnostih v gorah, smučarski opremi, o tem kako in s čim se neguje smučarska oprema ter o vrstah snega. Nekatere šole, ki imajo v svojem šolskem arhivu diapozitive ali diafilme, spremljajo predavanja z njimi. Predvideva pa se, da bodo že do prihodnje zime vsi domovi, v katerih se izvaja program »šole na prostem« oskrbljeni s tako opremo, ki je potrebna za dosledno izvajanje programov.

Poleg programov za izvajanje »šole v naravi« je Zavod za prosvetno in pedagoško službo poskrbel tudi za ves strokovni kader. Kajti vsi profesorji in učitelji ne morejo za več mesecev zapustiti osnovnih šol, kjer so zaposleni. Da pa bi se to vprašanje čim bolj kvalitetno rešilo, je Zavod za prosvetno in pedagoško službo poklical na pomoč Učiteljske in Visoko šolo za telesno vzgojo. Tako dijaki in študentje obeh navedenih šol v zimskem času opravljajo svojo redno letno prakso.

In kako so starši učencev šestih razredov osemletk sprejeli uvajanje nove oblike pouka? V glavnem so bili vsi, vsaj v začetku, skeptični. Deloma je to razumljivo glede na velike stroške za nabavo smučarske opreme, ki je precej draga. Vendar jim je skepsa kmalu splahnela, saj so v vseh domovih na voljo tako smuči kot smučarski čevlji in trenerke, da otroci ne bi ostali po končanem smučanju v mokrih oblačilih. Edina skrb, ki je staršem še ostala, je predvsem skrb pred raznimi poškodbami, vendar pa število le-teh ni tako veliko oziroma je povsem minimalno, in bi se lahko pripetile tudi na mestnem tlaku.

MAJDA ŽLENDER

• TOLMIN:

Tudi slabi odnosi ovirajo hitrejši razvoj

V poročilu, ki so ga obravnavali na nedavni občinski konferenci ZK v Tolminu, je med drugim poudarjeno, da tudi neurejeni notranji odnosi v delovnih kolektivih ovirajo hitrejši družbeno-ekonomski razvoj in odvrčajo pozornost ljudi od važnejših nalog. Sklepanje in dogovarjanje v ozkem krogu o posameznih vprašanjih pa slabi in zapostavlja delavsko samoupravljanje in se člani teh organov čutijo podcenjevane. To se dogaja zlasti tam, kjer se ne ravna po posameznih pravnih aktih, ki so jih formalno sicer sprejeli, sedaj pa statuti in razni drugi pravilniki ležijo pozabljeni in zaprašeni v predalih. V bodoče bo potrebno tudi več pojasnjevanja in javnosti dela, da bo sleherni član kolektiva seznanjen z uspehi in težavami, kar pa se ne doseže samo z objavo sklepa na oglasni deski. Javnost dela bo treba razvijati v najrazličnejših oblikah, ki so najbolj primerne za posamezne delovne organizacije.

Ponekod se med delavci že opaža bojazen, da bodo zaradi kritike klicani na zagovor in kaznovani, posledica tega pa je nesigurnost in molčečnost ter kritiziranje in razpravljanje na nepravem mestu. To potrjujejo tudi nekatere nezakonite odpovedi in premestitve na slabša delovna mesta.

Tu in tam se zastružujejo tudi odnosi med delovnimi organizacijami oziroma centralnimi delavskimi sveti in ekonomskimi enotami ali obrati, do katerih je včasih precej nezaupanja. Kot primer navaja omenjeno poročilo ugotovljena nasprotja med tovarno povišča »Krn« v Klavžah in njenim obratom v Bocu, kjer organi upravljanja nimajo možnosti odločanja o najbolj bistvenih vprašanjih proizvodnje. Ker niso seznanjeni s poslovanjem in uspehi svojega obrata, se med njimi poraja nezaupanje v centralne organe upravljanja, strokovne službe in vodstvo delovne organizacije, hkrati pa puščajo nerešena tudi tista vprašanja, o katerih bi v sednjih razmerah lahko sami odločali. Vsekakor niso dovolj seznanjeni o delu in razvoju celotne tovarne in o perspektivah svojega obrata, ker ne dobivajo potrebnih pojasnil in pokazateljev. To pa neizogibno povzroča medsebojna trenja, neutemeljene zaključke in ne nazadnje tudi kritiziranje.

Ni dvoma, da bi ne samo tu, temveč povsod, kjer se še porajajo, večino teh negativnih pojavov lahko odpravili, če bi bili neposredni proizvajalci vedno in pravočasno seznanjeni z uspehi in poslovanjem celotne gospodarske organizacije nasploh in svoje delovne enote še posebej. Tako bi slej ko prej lahko bolj skrbeli za povečanje produktivnosti in izboljšanje pogojev dela, prav tako pa bi bili tudi medsebojni odnosi bolj urejeni.

jš.

• TGA KIDRIČEVO:

Odkrivanje in aktiviziranje notranjih rezerv

Delovni kolektiv tovarne glinice in aluminija v Kidričevem je bil prvi v ptujski občini, ki je prešel na 42-urni delovni teden že s 1. januarjem 1964, medtem ko so se same priprave za tak prehod pričele že mnogo prej. V pripravljenem materialu so bile dobro proučene prednosti in pomanjkljivosti poedinih oblik skrajšanja delovnega časa. Izmed variant se je kolektiv po daljšem preudarjanju odločil za skrajšani delovni teden, to je 5 delovnih dni s prosto soboto, ker večina proizvajalcev dela v izmenah in je zato bilo težko uvesti 7-urni turnus. Istočasno pa so menili, da skrajšani delovni teden predstavlja obremenitev izboljšanje življenjskih pogojev za člane kolektiva v obliki večjih možnosti za rekreacijo ob zaključku delovnega tedna. Toda po enem letu izkušenj so se že opazile nekatere pomanjkljivosti skrajšanega delovnega časa, katere bo treba odpraviti. Tako sedanja stopnja življenjske

ravni ne zagotavlja večini članov kolektiva dejanske rekreacije ob dela prostih dnevih, ampak celo prav nasprotno, podpira delo izven podjetja z vsemi negativnimi posledicami na učinek dela v podjetju. Izpad enega delovnega dneva je težko nadomestiti v preostalih delovnih dnevih, ker je notranje rezerve možno le postopno aktivirati z boljšo organizacijo dela. S povečanjem števila prostih dni se poveča tedenski počitek od 40 na 64 ur, kar otežkoča zagotovitev kontinuiranega ritma dela v začetku delovnega tedna. Skrajšani delovni teden ne rešuje problema manjšega delovnega učinka in slabše kakovosti, ki je posledica dolžine trajanja delovnega časa.

Skrajšani delovni čas pa se je ugodno odražal tako na dvigu proizvodnje kot tudi pri gibanju zaposlenosti, zato je smatrati, da zgoraj omenjene pomanjkljivosti ne smejo pomeniti ovire za nadaljevanje skrajšane-

• RUSE:

Kako zaposliti ženske

Ta problem je začel vedno bolj skrbeti krajevno skupnost in ostale forume, odkar je tekstilni kombinat MTT Maribor ukinitil zaradi nerentabilnosti svoj tekstilni obrat v Rušah. S to ukinitvijo so ostali prostori prazni, problem ženske delovne sile pa se je še povečal, za kar pa bo čimprej potrebno najti ustrezno rešitev. Ker merijo izpraznjeni prostori okrog 2200 kv. metrov, se zanje že zanimajo razne delovne organizacije, med katerimi je tudi podjetje »Metalplast« iz Maribora, ki za sedaj dela v Mariboru v popolnoma nemogočih pogojih, ker so nad njihovimi proizvodnimi prostori stranke in zato po prepovedi inšpekcije ponoči sploh ne smejo delati. Občinski organi in ostali forumi v Rušah so za to, da se ti prostori oddajo tistemu podjetju, ki bo najbolj racionalno izkoristilo te velike in prazne prostore in ki bo tudi lahko zaposlilo čimveč žena. Medtem ko sta med interesi tudi dve podjetji iz Ruš, ki nimata možnosti večje zaposlitve žena zaradi težkih del, ki niso za žene, oziroma imajo v tovarni dušika že sedaj več takih mest, ki so težja, pa še vedno delajo na njih žene in bi zaradi tega morali najti zanje ustrezna delovna mesta. Vsekakor pa ima danes največ realnih možnosti prav podjetje »Metalplast« iz Maribora, ki bi po napovedih lahko zaposlilo okrog 40 žensk. To podjetje se ukvarja s predelavo plastičnih mas, kar bi tudi v bodoče obdržali, vendar pa bi v novih pogojih proizvodnjo povečali, usmerili pa bi se tudi na proizvodnjo drobnih gumarskih izdelkov.

oce—

Klop je rezervirana za koprške upokojece

Foto: M. Sparovec

• AJDOVŠČINA:

Premalo poskrbljeno za zaposlene žene

Pred letom dni je bilo v ajdovski občini med 4954 zaposlenimi 1679 žensk ali 33,56 %. Samo v gospodarski dejavnosti je bilo 1414 žensk ali 31,08 % vseh zaposlenih. Njihovo število se je med letom nekoliko povečalo, odstotki pa se bistveno niso spremenili. Vsekakor pa je čutiti tendenco po večjem zaposlovanju žensk, saj se mlada dekleta, ki po končanem obveznem šolanju ne nadaljujejo študija, povečini želijo čimprej zaposliti, v delovnem razmerju pa skoro dosledno ostajajo tudi potem, ko se omože. Mnoge zaposlene ženske se vozijo na delo iz okoliških vasi, kljub temu pa zelo hitro narašča število zaposlenih žena v samem mestu, ki jih vedno bolj tarejo skrbi zaradi nekaterih neurejenih služb in dejavnosti. Le-te so bile doslej deležne preskopen pozornosti. Prva med njimi je otroško varstvo. V Ajdovščini je

pa tudi cene so za marsikoga previsoke. Dodati je še treba, da imajo doslej le tri podjetja urejene tople malice za svoje člane, v enem lahko dobe mrzle malice, drugod pa niso za to še nič poskrbeli. Nič čudnega torej, da zdravstveni delavci pogosto ugotavljajo podhranjenost zaposlenih. O nujnosti ureditve obrata družbene prehrane, ki bi lahko pripravljali tudi tople malice, je bilo že prav tako izrečenih veliko besedi, da pa ni še nikakršnih izglede, da bi ga kaj kmalu uredili. V Ajdovščini dalje ni otroškega igrišča. Pred leti je bilo za igrišče sicer kupljeno orodje, lani so ga na odrejenem prostoru že začeli postavljati, vendar je bilo delo prekinjeno. Nič boljše ni s servisi za pomoč gospodinjstvu, saj je v okviru stanovanjske skupnosti deloval edino le krojaški servis, ki pa se je ob ustanovitvi krajevne skupnosti osamo-

ri pa so vključene v vodstvene in samoupravne organe, pa tudi pripravljene niso prevzemati odgovornejših dolžnosti. Zavedajo se, da se ob tolikšni obremenitvi nimajo časa poglabljati v stvari, katere bi naj reševale in o njih odločale. Na delovnih mestih tega ne morejo, po delu pa si tudi ne morejo vzeti časa za to. Tako je bilo ob zadnjih volitvah izvoljenih v delavske svete le 58 žensk ali 21 % vseh članov. Podatek pa bo precej drugačen, če povemo, da je med njimi kar 14 članic delavskega sveta manjšega obrtnega podjetja »Čebelica« v Vipavi in 8 v delavskem svetu kombinata Fructal. Tudi evidentiranje možnih kandidatov za odbornike zbora delovnih skupnosti občinske skupščine v gospodarstvu ne kaže zadovoljive podobe. V začetku februarja je bilo v podjetjih (brez tekstilne tovarne in nekaj manjših, kjer je zaposlenih malo žensk) evidentiranih 24 možnih kandidatov, med njimi le dve ženski v Fructalu.

Potrebno je torej več razumevanja za urejanje in izboljševanje tudi teh, družbeno zelo pomembnih dejavnosti in služb, saj v občutni meri vplivajo na delovne rezultate zaposlenih in ne nazadnje na njihov življenjski standard.

K.

• VELENJE:

Zanimiv seminar o poklicnem usmerjanju

Pred dnevi je bil v Velenju spet seminar o poklicnem usmerjanju mladih. Zbrale so se komisije iz osnovnih šol moziške in velenjske občine. Tokrat je prireditelj — Zavod za zaposlovanje delavcev iz Velenja pripravil majhno presenečenje. — Vsi udeleženci so odšli tudi v jama in se dodobra seznanili z rudarskim delom. Učitelji so si ogledali predvsem šolsko čelo in ob razlagi izkušenih vodij podrobneje spoznali delo in življenje gojencev Rudarskega šolskega centra. V velenjskem RŠC se mladi fantje (za nekatere poklice tudi dekleta!) lahko izobražujejo kar v šestih šolah: v triletni rudarski, v enoletni rudarski šoli za priučene rudarje, v triletni poklicni šoli za rudarje strojnike, v petletni šoli za rudarske tehnike, v triletni kovinarski poklicni šoli in triletni električarski poklicni šoli. Večina gojencev ima brezplačno oskrbo v domovih RŠC, vsi pa prejemajo posebne pridnosti, nagrade. Igrišča, delavnice, mladinski klub in drugo jim omogočajo vsestransko udejstvovanje.

Prav tako so šolniki spoznali, da je delo v sodobnem, mehaniziranim velenjskem rudniku drugačno kot nekoč: je manj nevarno, je dosti lažje, predvsem pa zaradi dobro razvitega samoupravljanja omogoča rudarjem uveljavljanje pri delu, jim zagotavlja možnost vsestranskega napredovanja in visok standard!

C.

Tudi plotilec košar ne sme zmanjkati materiala Foto: M. Sparovec

• TGA KIDRIČEVO:

Potrebno bo spremeniti oblike rekreacije

V lanskem letu je tovarniški odbor sindikata v tovarni glinice in aluminija ustanovil tri kreativne centre z namenom, da se po uvedbi 42-urnega delovnega tednika omogoči ljudem čim cenejši in tudi čim prijetnejši oddih. V ta namen so organi upravljanja odobrili potrebna finančna sredstva v znesku 2.500.000 dinarjev, s katerimi so nabavili razne športne rekvizite, ostalo pa je bilo namenjeno za plačilo prevoza z avtobusi v rekreacijske centre.

Ideja o oddihu proizvajalcev je bila lepa, rezultati pa ne najboljše. Na seji DS so ugotovili, da dolge vožnje z avtobusi ne pomenijo oddiha in da bo treba spremeniti sredstva rekreacije. Tako je bilo poudarjeno, da bi iz tovarne napeljali v bazen letnega kopaljšča toplo vodo, da bi tako podaljšali kopalno sezono.

Kolektiv je vsekakor za rekreacijo, vendar tako, ki bo tudi dosegla svoj pravi namen. Zato pa bo potrebno temeljito premisliti in spremeniti dotedanje oblike rekreacije.

-ace

Metka danes ni najbolje napisala domače naloge Foto: M. Sparovec

sicer otroški vrtec z oddelkom v Vipavi, ki lahko sprejme v Ajdovščini 80 in v Vipavi 40 otrok v varstvo, vendar pa domujeta oba oddelka v dokaj neustreznih prostorih. Nemara zavoljo tega in zavoljo previsoke cene uživa varstvo v otroškem vrtcu v Ajdovščini le 36 predšolskih in 34 šolskih otrok, v Vipavi pa 30 predšolskih otrok. To, da se osebni dohodki zaposlenih v otroškem vrtcu financirajo iz sklada za šolstvo, bržčas se ni dovolj. Pa tudi to ne, da se s sredstvi sklada za socialno varstvo pomaga kriti vzdrževalno ekonomsko ogroženim družinam. Tako pomoč prejema 9 otrok. Že nekaj let je zelo pogosto čuti na različnih sestankih zahteve po izgradnji novega otroškega vrta, saj po zbranih podatkih potrebuje v Ajdovščini 300 predšolskih in 200 šolskih otrok varstva, od teh 350 otrok nujnega varstva. Tudi v Vipavi je potrebnih varstva 70 predšolskih otrok. Nihče v občini pa danes ne more povedati, kdaj se bo ta problem začel urejevati.

Nič bolje ni poskrbljeno za prehrano. Po pomanjkljivosti zbranih podatkih bi se nad 500 zaposlenih hranilo v obratu družbene prehrane, ko bi ga imeli. Le s težavo se je zdaj moč abonirati v edinem hotelu in dveh, treh gostiščih, nikjer pa ne pripravljajo obrokov za na dom,

VSE ZA RED!

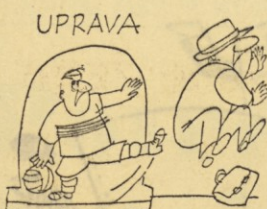
Nagrajevanje po delu je vsak dan bolj aktualno.

Ponekod so samoupravni organi tako zagrizli v to pomembno vprašanje, da rezultatom kar verjeti ne moremo.

V našem gorenjskem zimsko-sportnem centru so na primer člani podjetja, ki upravlja smučarske žičnice, uvedli svojevrsten običaj. Žičnice namreč sprožijo takrat, ko se začne njihova služba in spet ustavijo točno ob uri, ki je določena za konec dela. Prošnje številnih smučarjev v takih primerih ničesar ne zaležejo.

»Red mora biti! Mi smo plačani za osem ur dela in nas nič ne briga, če bi se kdo še želel smučati!«

To pa ni stimulatívno, boste dejali. Pa je! Osebo si razlagam tole takole: upravi podjetja ne gre za

poslovni uspeh, seveda v materialnem pogledu, pač pa za to, da bi smučarje privadila na potreben red, ki ga prav na žičnicah tako primanjkuje. No in zakaj se ne bi dali stimulirati tudi uspehi na tem področju...?

NAJ-NOVEJŠE METODE

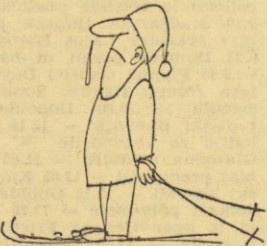
Nogometne poljane se ponajša pri nas z burno zgodovino. Tako imajo za seboj že ero pretopov na igrišču in izven igrišča, pa pretepe igralcev s sodniki, obračunavanje gledalcev s sodniki, zlata leta črnih fondov, številne in drage kupčije z nogometaši... Sicer pa, le kdo bi mogel natičiti vse to do konca?

Danes so naši veliki ljubljenci zaplaval v povsem druge vode. Ker jim družba nudi premalo za njihove ogromne življenjske napore, so začeli v svojih matičnih klubih iskati to, kar jim gre.

Nekateri hudobneži in nasprotniki športa trdijo, da danes nogometaši izsiljujejo. Seveda to ni res! Borijo se samo za dostojnejše dohodke in nagrade, za večja in bolj sončna stanovanja, skratka, le za minimalni življenjski standard velikih ljudi.

Ker povsod ne gre tako gladko, se morajo posamezniki posluževati metode štrajkanja. Za kratek čas se enostavno umaknejo v ilegalo, pustijo delo v klubu, po časopisu pa javnosti sporočijo svoje skromne želje. Tako se v nekaj dneh pobotajo z klubom, ki jim nudi v zahvalo za spravo na primer nove apartmaje.

Metoda je lahka in jasna — zelo učinkovita. Velikoviču in Anđelkoviču, igralcema niškega »Radniškega« pa ni uspelo samo to, da sta dobila tisto, kar sta iskala. Istočasno sta spravi-

vila s poti tudi predsednika kluba, ki mu »izsiljevanje« ni šlo v račun.

Zato svetujem upravam nogometnih klubov, da podvzamejo vse za dostojne življenjske pogoje svojih varovancev. Saj vendar ne gre, da bi postal tudi pri nogometu kruh tako trd, kot v vsakdanjem življenju!

S I L O

Na drsališču

SINDIKALNO SMUČARSKO TEKMOVANJE NA POHORJU

GOZDARJI, LESNI DELAVCI IN POKLICNI LOVCI

Skoraj 200 gozdarjev, lesnih delavcev in poklicnih lovcev je pred dnevi zamenjalo sekire, žage in lovske puške s smučmi in smučarskimi palicami. Na Pohorju je namreč bilo že šesto tradicionalno sindikalno republiško smučarsko tekmovanje gozdarjev, lesnih delavcev in poklicnih lovcev. Letošnje tekmovanje je bilo v organizaciji Gozdnega gospodarstva Maribor

lec v tem tekmovanju je bil prav gotovo direktor Gozdnega gospodarstva Maribor Lavoslav Kranjčič (okoli 50 let), ki je kljub izredni smoli (zlomil si je palico in eno izgubil) osvojil med precej mlajšimi tekmovalci 19. mesto.

Članice so tekmovala na krajši, 5 kilometrov dolgi progi. Premočno je zmagala prvakinja Jožica Grilč, Gozdno gospodar-

Druga je bila Majda Dobila iz smučarskega kluba Elan Begunje, tretja pa Terezija Ramšak Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec.

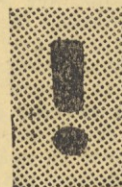
V ekipnem tekmovanju (šteli so časa dveh najboljših tekmovalcev iz vseh tekmovalnih panog) je bila najboljša ekipa Lesno-industrijskega podjetja Bled, pred ekipo Smučarskega kluba Elan iz Begunj in tekmovalci Gozdnega gospodarstva Maribor. Najboljši posamezniki in ekipe so dobili v znak priznanja lepe pokale.

Prihodnje leto bo tekmovalje gozdarjev, lesnih delavcev in poklicnih lovcev, najverjetneje neke na Koroškem ali v Črmošnjicah na Dolenjskem.

-nik-

NA RELACIJI ŠPORT — TURIZEM SE VEDNO:

neizkoriščene možnosti

Edini smo si v tem, da pomeni pomanjkanje sredstev največji kamen spotike v razvoju telesne kulture. Denarja ni nikoli dovolj. Naj ga obračamo, kakor vemo in znamo, naj ga delimo še tako premišljeno, vedno pridemo do enakega zaključka: za malo denarja — malo muzike.

Drugače tudi biti ne more. Res pa je, da si pogosto prizadevamo z vsemi močmi, da bi kar najbolj povečali prepotrebni telesnokulturni fond in nekako normalizirali razmere v športu. Sem in tja se nam ponekod to za bežen trenutek posreči, takoj zatem pa spet ugotavljamo, da smo v bistvu še vedno tam, kjer smo bili. Vendar moramo ob vsem tem priznati, da smo v svojih prizadevanjih po ustvaritvi potrebne materialne baze pogosto zelo ozki. Običajno pritiskamo na en sam gumb, kot da bi bile telesnokulturne zveze tiste, ki krojijo usodo našemu športu. In pri tem pozabljamo na tiste, ki bi nam danes morali pomagati v znatni meri, ki jim prinašajo športni objekti in prireditve neprecenljive koristi.

Vse več govorimo o smiselni in funkcionalni povezavi na relaciji turizem—šport. Svoje trditve podpiramo z argumenti, s številkami in rezultati naših sosedov, ki nas krepko prekašajo na področju turizma, kot na področju športa. Značilno za naše dosedanje tovrstne odnose je, da še vse preveč razglabljamo o ideji povezave med turizmom in telesnokulturnimi organizacijami, da pa v praksi, razen zares zelo redkih izjem, nismo storili še niti ped v korist zblizanja.

Tako so pred dnevi na primer gostinci na Koprskem ugotavljali, da so vsa leta preveč zanemarjali dejavnosti, ki danes spadajo k turizmu. Miliardne investicije v preteklih letih so šle v glavnem za nove kapacitete. Teh imamo danes precej, ostajajo pa neizkoriščene celo v poletnih mesecih, ko je naval turistov najmočnejši. Rešitev vprašanja vidijo turistični delavci v glavnem v tem, da preusmerijo investicije v vse tisto, kar danes gostje želijo in potrebujejo poleg svoje postelje. Tako bo treba v kratkem poskrbeti tudi za športne objekte, ki naj bi nudili turistom čim več razvedrila, ki naj bi bili nekaj porok za boljšo izkoriščenost kapacitet.

Možnosti za tovrstne investicije so vsekakor precejšnje, saj so dohodki od turizma iz leta v leto večji. Jasno je, da turistični delavci tudi ne bodo več kaj dolgo oklevali, ker se jim to enostavno ne izplača, saj svojo zamudo že danes drago plačujejo.

Vprašanje pa je, če bodo te investicije smotrne. Saj vemo, da gostinci gledajo na ta vprašanja iz svojega zornega kota, športniki pa spet iz svojega. V bistvu sicer ne gre za to. Problem je v tem, da še danes sploh ni potrebnega sodelovanja med turističnimi in športnimi organizacijami, pa čeprav bi lahko v sodelovanju napravile marsikaj. Gre za to, da iščejo telesnokulturne organizacije materialno oporo na vseh mogočih in nemogočih koncih, slepo pa korakajo mimo neslutnih možnosti, ki jih skriva naš turizem.

A. ULAGA

MALA ŠPORTNA KNJIŽNICA

SMUČARSKI SKOKI

Od tistega dneva dalje, ko smo praznovali rojstvo Planice, se naši ljudje vse bolj zanimajo za smučarske skoke, za skakalce in njihove uspehe. Sleherne-ga metra napredka so veseli, domačih skakalcev.

Ob dolgoletni tradiciji in spricu velikega zanimanja, ki ga kaže naša javnost za smučarski šport, bi pričakovali, da smo v nekaj desetletjih razvili tudi dobre in uspešne metode treniranja. Žal pa se s tem ne moremo poonašati. Nismo storili vsega, kar je možno, da bi izkoristili navdušenje mladih skakalcev in da bi jim pomagali, da bi se razvili v športnike mednarodnega slovesa. Rezultati pri tekmovanju za pokal Kongsberg na primer kažejo, da je pri nas veliko mladih talentov, da pa so

preveč prepuščeni sami sebi prav v letih, ko bi morali biti deležni sistematične telesne vzgoje in rednega treniranja. V smučarskih klubih še ni pravega življenja in tudi ne zadostne skrbi za športno vzgojo mladih tekmovalcev. V zimskem času se ponekod trudijo z organizacijo treningov na snegu — v pripravljalni dobi treniranja, to je v času od maja do decembra, pa marsikje prenehajo z delom. To pa je prav tisti čas, ki odloča o razvoju fizične kondicije. To je čas, ko nas naši sosedi prehitijo, ker se sistematično ukvarjajo z vsem tistim, kar je tekmovalcu potrebno za uspešen start v novo sezono.

Na pomlad se venomer srečujemo s hudo kritiko in številnimi predlogi. Ljubitelji ska-

kalnega športa niso zadovoljni z doseženimi uspehi, pa tudi strokovnjaki ugotavljajo, da bi lahko bili boljši. In zakaj ni takega napredka, kakršnega si želimo? Takle odgovor boste slišali, če boste vprašali strokovnjake: Sibi smo v planiranju nalog treniranja. Ne sejemo, ko je čas za to, zato tudi ne žanjemo. Po smučarskih klubih nimamo redne vadbe. Ponekod ni sredstev, ponekod pa tudi ni razumevanja za kaj takega. Vse-mu temu pa vrhu vsega botruje še dejstvo, da pri nas še danes nimamo temeljnega učbenika za smučarske skoke.

Ta ugotovitev je napotila Center za šolanje in strokovno izpopolnjevanje kadrov, da poskrbi za izdajo knjižice, v kateri bi lahko dobil sleherni smučarski funkcionar pa tudi vsak skakalec prepotrebno znanje o kondicijski pripravi za zimsko sezono, kakor tudi o tehnikah in metodah skakanja.

Tako leži danes pred nami že druga knjižica Centra za šolanje in strokovno izpopolnjevanje kadrov, ki nosi naslov Smučarski skoki. Gorjanc je napisal poglavje o tehnikah in metodah smučarskih skokov, D. Ulaga je napisal poglavje o pripravljalni dobi in o ogrevanju, J. Gorišek poglavje o gradnji malih skakalnic, A. Rogelj pa je poskrbel za ilustracije. Tako se je v navdušenju za napredek skakalnega športa rodila nova knjižica, ki pomeni prvo dejanje v boju za prehod od stihije k načrtnemu delu pri vzgoji novega pokolenja smučarskih skakalcev.

T. BANIČ

Zimske igre »Elektre«

Letošnje zimske športne igre članov elektrogospodarskih kolektivov Slovenije, ki se bodo posebej še, če gre za uspehe začele v petek, 19. februarja ter nadaljevale in končale v soboto 20. februarja, bodo letos na pobočjih Pohorja.

To bo letos že IX. zimske športne igre Elektre, ki pridobivajo vedno širši krog obiskovalcev. Kot zanimivost naj omenimo, da bo prišlo iz Zagreba na sindikalni izlet in na ogled teh iger 50 članov kolektiva Uprave Elektrogospodarske skupnosti Hrvatske.

Proge za tekmovanje bodo prirejene tako, da bodo lahko startali tekmovalci raznih kate-

gorij in starosti. Zato je povsem razumljivo, da bo po sedanjih prijavah sodeč na sporedu nad 300 startov.

Proga za veleslalom bo enaka za članice in člane — ki bodo letos startali v naslednjih starostnih razredih: do 32 let člani, nad 32 let starejši člani I, nad 40 let starejši člani II, nad 50 let starejši člani III.

V teh bodo startali člani do 32 let na 6 km dolgi progi, starejši člani nad 32 let pa na 3 km dolgi progi.

V sankanju bodo nastopile članice in člani. Za najboljšje v posameznih disciplinah so pripravljene lepe kristalne vaze.

Humoreska

Po obnem zboru smo sedeli v Novinarskem klubu in Peter, s katerim sva precej let pisala za isti list, nedolgo tega pa je preselil k drugemu, je potožil:

»Moja, naš glavni je navdušen smučar, tako je zagret ko apostol in zdaj že vsa kancelija hodi z njim v gore in ne dajo mi prej miru, dokler ne grem z njimi.«

Njegovo izjavo sta spremljali tolikšna žalost in zaskrbljenost, da se nam je resnično zasmilil. Peter namreč nadvse ceni ravnino in poprej še nikoli ni stal na smučeh.

»To še ni nič,« se je oglasil kolega srednjih let — menda piše za neki lokalni list — »jaz sem v petnajstih letih podoživel pet glavnih urednikov in vsak je imel svojega konjička.«

Pa nam je povedal svojo zgodbo.

»Prvi je bil prijatelj ptičev. Ni jih lovil; zbiral je nagačene in najraje je imel šoje. V njegovem stanovanju je bilo ptičev kot dni v letu in kadar je bilo dobre volje, nas je popeljal k sebi domov in nam razkazoval svojo zbirko ter razlagal razvojno pot tega ali onega ptiča od praskupnosti do dandanašnje prehodne dobe.

Ko smo videli, s kolikšno zavzetostjo gleda na tega svojega konjička, smo mu hoteli ustreči in smo tudi mi

V službi konjičkov

začeli zbirati nagačene šoje. Meni pa je ta zbirateljska strast prišla v kri in jih še zdaj zbiram.

Drugi je bil amaterski risar. Menda je hotel študirati risanje, pa je takrat, ko je šel v partizane, znal šele pisati in to je bilo dovolj za novinarsko kariero. Potlej ni imel časa, da bi si pridobil slikarsko izobrazbo, pa je risal kar tako, brez izobrazbe. Doma je imel na stenah lastnorodne portrete vseh članov svoje družine, bližnjih in daljnih sorodnikov, tihožitja in pejzaže.

Zato smo tudi mi kmalu po njegovem prihodu kupili barve in papir ter pričeli risati. Bil je zgovoren učitelj, mi pa smo mu, kot glavnemu, radi ustregli. Kot rezultat tega obdobja je še danes v meni nenehna želja po upodabljanju.

Tretji je zbiral gobe. Imel je nenačuden nos za gobe. Dobesedno zavohal jih je. Ko je zjutraj po kakšni deževni noči prišel v pisarno, je dejal: »Danes pa bodo, fantje,« in popoldne smo se korporativno odpravili v gozd. Rad je imel furčke. Minilo je pol leta, da sem našel prvega, zdaj pa ga vidim, če stojim pet metrov v stran in kadar je sezona, ni dneva, da jih ne bi nabiral.

Cetrti je bil ribič. Ure in ure je predsedel ob rekah in stoično mirno držal svojo palico. Lovil jih je, jedel pa ne. In ko nam je prvič razdelil svoj ulov, je dejal, da nam jih bo dal tudi drugič, če ga bomo spremljali. Kaj smo hoteli: kupili smo si palice, se vpisali med ribiče in hodili z njim, dokler ni odšel od nas. Zdaj pa hodim sam, če le ukradem kakšno nedeljo.

Naš zdajšnji glavni pa je nogometaš. Sicer ne brca žoge, zato pa toliko bolj navdušeno navija za nogometni klub »Naprej«. Tri leta je pri nas in v tem času nisem zamudil nobene tekme. Sprva sem hodil na igrišče z avto, glavna, potem pa z avtom sebe.

V vseh teh letih se je naš kolektiv tako izučil, da zdaj že poprej, preden se pride pokazat nov glavni, vemo, kakšen je njegov konjiček in se moralno ter materialno pripravimo nanj.

»Molite, fantje,« je dejal Peter, »da vam ne pošljejo še kakšnega amaterskega padalca.«

»Ni nevarnosti!«

»Kako ne? Tega vašega navijača naj prestavijo...«

»So ga že. Gre na politično delo.«

»No, in...«

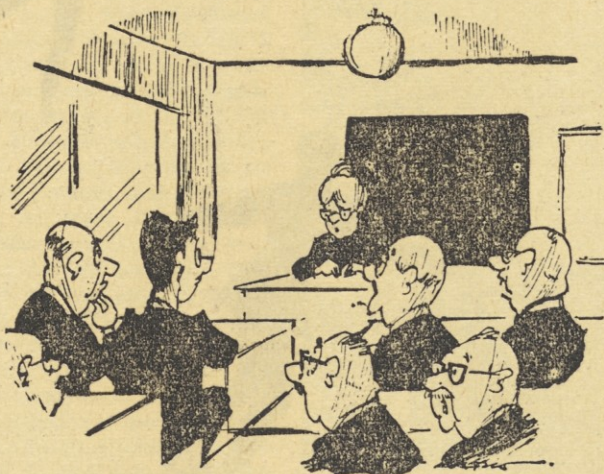
»Za glavnega urednika so imenovali mene.«

Potlej smo kar precej časa molče zrl v kozarce, le Peter je nekaj mrmral, ki je izzvenelo kot:

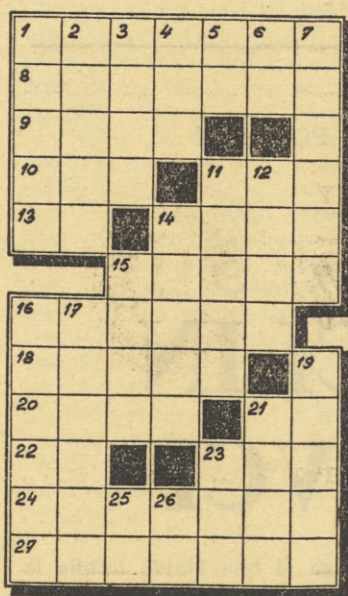
»Uhogi kolektiv.«

Za razvedrilo in kratek čas

— Ali ni čudno, tako mlad, pa se je že začel učiti? —

Križanka

Vodoravno: 1. vojaška čepica, 8. pisec domislje, izrekov in resnic v jedrnatih oblikah, 9. suh, topel, veter. (množ.), 10. velika reka v Sibiriji, 11. sladkovodna in morska riba, 13. slovenski tednik, 14. omedlevica, huda nezavest, 15. domače moško ime, 16. grški bog sonca, 18. priimek

francoske pisateljice (»Dober dan, žalost«), 20. prislov, ki izraža pravičnost, 21. italijanski spolnik, 22. latinski veznik, 23. gost dim, saje, 24. avstralski vrečar, 27. potni list za avtomobil.

Navpično: 1. krvavi oder, morišče, 2. čustvo, strast, 3. svetopisemski prerok, 4. življenjska tekočina, 5. različna samoglasnika, 6. četrta in devetnajsta črka abecede, 7. kozaški poveljnik, 11. grški zakonodajalec, 12. znamenje, napoved česa, 14. slaboten, 15. starorimska obleka, 16. podoba, vidik, 17. pritličje hiše ali gledališča, 19. učenje, pameten nasvet, 21. varuhi domačega ognjišča pri starih Rimljanih, 23. smisel, 25. osebni zaimsek, 26. različna soglasnika

RESITEV

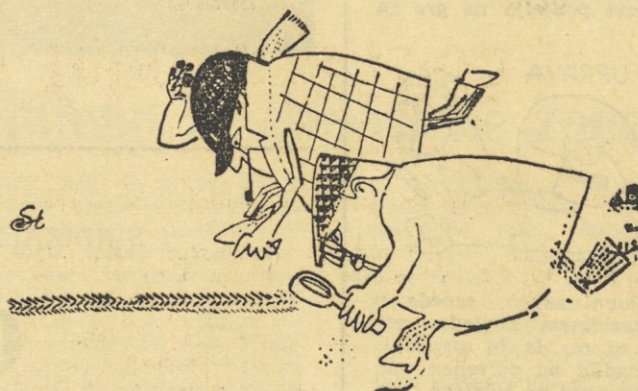
PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. macesen, 8. Orinoko, 9. loka, v, 10. osa, 11. ave, 13. ha, 14. Abel, 15. Emona, 16. kateta, 18. ozeba, k, 20. Mura, 21. PL, 22. IR, 23. ali, 24. Tirolec, 27. etiketa.

DOKAZ

— Vsem, ki pravijo, da jaz nisem komunist, lahko pokazem člansko izkaznico!

— Kako ste zaključili, da je inozemec?
— Na kolesih ima nove gume...

— ...Le kako naj bi bil spreten, ko pa jih moram zadnje čase menjati vsaki dve uri!

Prikolice za varno vožnjo

Proizvaja:
TEHNOSTROJ LJUTOMER
Prešernova cesta 40

Telefon 81-035
81-064

LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:

PRODAJNI SERVIS
Modna hiša
LJUBLJANA · MARIBOR

Spored RTV Ljubljana za teden od 18. do 24. februarja 1965

ČETRTEK

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — O slovenski poveljni književnosti — 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Dopoldanski domači peče-mele — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Vokalni kvartet »Veseli fantje« in trio Janeza Svečnika — 12.30 Iz galerije orkestralnih portretov — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Pojo solisti beogradske opere — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pihalna godba Ljudske milice — 15.40 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 17. oddaja — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtekove večer domače pesmi in napevov — 21.00 Lirična skozi čas — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 S popevkami po kontinentih — 23.05 Ura stare češke glasbe — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

PETEK

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Gioacchino Rossini: Ottorino Respighi: Fantastična prodajalna — 8.41 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Pihalna godba Rudolf Urbanec — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Komornemu zboru RTV Ljubljana dirigira Rado Simoniti — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Opoldanski domači peče-mele — 12.30 Trile odlomki iz Wolf-Ferrarijevih »Štirih grobljanov« — 12.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Pojte z nami, otroci! — 14.35 Klavirski duo Ingrid Haebler in Ludwig Hofmann igra Schuberta — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Svedske narodne pesmi — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Zvočni mozaik — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled

SOBOTA

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 8.05 Poje akademski oktet — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — Pojte z nami, otroci! — 9.25 Gojenci glasbenih šol vam igrajo — 9.45 Četrtr ure s pevcom Markom Novoselom — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Maurizio Pollini izvaja Chopina — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Priporočajo vam... — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pojeta ženski zbor »Svobode« iz Laškega in moški zbor Svobode »Loški glas« — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Crema v kino — 17.35 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

NEDELJA

6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.05—6.10 Poročila in dnevni koledar — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — Aleksander Marodić: Pravljica o pravljici — 8.30 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomniti, tovariši... — Vinko Poteko-Drago Kumer: Tako sem pobegnili — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Naš nedeljski koncert lahke in zabavne glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečkem — 14.00—17.00 »Danes popoldne« — 16.00 Humoreska tega tedna — A. Sporel: Naša nova gospodinjstva pomočnica — 17.05 Majhen operni koncert — 17.30 Radijska igra — 18.38 Izbrane koncertne melodije — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Večer komorne glasbe skladatelja Iva Petrića — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

PONEDELJEK

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Obiska v Indiji — 9.10 Zapelešmo in zapojmo — 9.25 Iz narodne skrinje — 9.45 Igrajo vam tuje pihalne godbe — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Dva solista: violinist Rok Klopčič in pianistka Dubravka Tomšič-Srebotnjakova — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Iz treh oper Giacomina Puccinija — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Pota sodobne medicine — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Nocoj ob 20.00 — 20.40 Lepe melodije z orkestrom Roger Williams — 21.00 Večer črnskih duhovnih in delovnih pesmi in črnske umetne poezije — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Ansambel »Dobri znanci« in trio Slavka Avsenika — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — Ljubljana in njeni prebivalci — 9.25 Uvertura in drugi odlomki iz Blodekove opere »V vodnjaku« — 9.45 Četrtr ure z orkestrom Xavier Cugat — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — Joseph Haydn — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble zabavne glasbe — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Majhen recital sopranistke Nade Vidmarjeve — 20.20 Radijska igra — 21.20 Sereadni večer — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Nočni koncert

SREDA

5.00—8.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — Zgodba o ubogem osličku in tolstem praščku — 9.10 Madžarske ljudske plesne igre orkester Lajos Boross — 9.25 Domače pesmi in napevi — 9.45 Pianist Gabriel Devetak igra Joseph Haydn: Sonata v c-molu — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — Ljubljana in njeni prebivalci — 14.35 Kaj in kako pojo otroci pri nas in po svetu — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Slovenske narodne in priredbi Oskarja Deva — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasba iz novega sveta — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Koncert zbora KUD »Kosta Abravčević« — 20.20 Tako pojo in igrajo v Pragi